

PROKURATUURI TEGEVUS 2020. AASTAL

Koostajad: Helina Uku
Dilaila Nahkur-Tammiksaar

Tallinn 2021

Sisukord

Kokkuvõte.....	3
1. Registreeritud kuriteod	5
2. Lõplikud menetlusotsused	7
3. Menetluse jääk	11
4. Mõistlik menetlusaeg	12
4.1 Menetluse lõpetamine seoses mõistliku menetlusaja möödumisega	12
4.2 Üle 2 aasta menetluses olnud kriminaalasjad	12
5. Jälitustegevus	14
6. Vahistamine.....	17
7. Töökoormus.....	18
8. Konfiskeerimine.....	20
9. Kuritegevusvastase tegevuse prioriteetide aruanne.....	22
9.1 Alaealiste vastane seksuaalkuritegevus	22
9.2 Kiire kohtueelne menetlus alaealiste poolt toime pandud kuritegudes	23
9.3 Kiire kohtueelne menetlus alaealiste vastu toime pandud isikuvastastes kuritegudes.....	25
9.4 Perevägivald	26
9.5 Raske korruptsioon.....	27
9.6 Tugevatoimeliste uimastite tootmine ja laiaulatuslik levitamine	30
9.7 Suure kahjuga majanduskuritegevus	34
9.8 Kuriteoohvrite kohtlemine	38
9.9 Küberkuritegevus	38
9.10 Riigivastased süüteod.....	42
9.11 Organiseeritud kuritegevus	42

KOKKUVÕTE

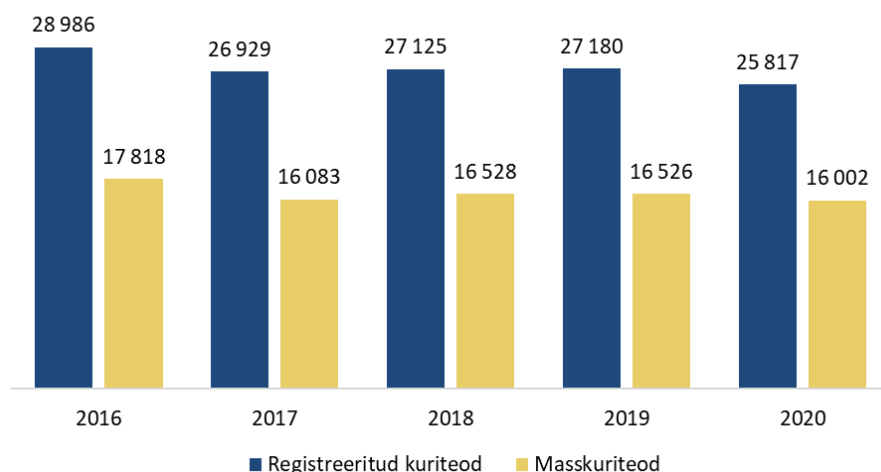
- 2019. aastal registreeriti **25 817** kuritegu, mida on võrreldes eelneva aasta sama perioodiga 5% vähem. Kõigist kuritegudest 62% moodustasid masskuriteod.
- **Lõplik menetlusotsus** tehti **9 378 isiku** suhtes (-607/-6%), kes olid seotud **16 749 kuriteoga**. Menetlusotsuse saanud isikute arv vähenes kõigis prokuratuurides, kõige enam Riigiprokuratuuris (-45%) ja Lõuna RP-s (-13%) ning kõige vähem Põhja RP-s (-0,2%). **Prokuratuuris tehtud otstarbekusest lõpetamised moodustasid 42%** menetlusotsuste koguarvust, sealjuures on viimase 5 aasta võrdluses järjepidevalt suurenenud prokuratuuris lõpetatud menetluste arv ja ka osatähtsus menetlusotsuste koguarvust.
- **73%** kriminaalasjadest lahendati prokuratuuris kuni **4 kuuga** — kõrgeim määr oli Viru RP-s (81%) ja madalaim Põhja RP-s, kus lahendati alla 4 kuu 65% kriminaalasjadest.
- **Kohtueelses menetluses** oli kokku **10 684 kriminaalasja**, neist 2 397 olid menetluses prokuratuuris. Üle 4 kuu oli prokuratuuri menetluses seisuga 15.01.2021 35% (850) kriminaalasjadest (2019 — 34%).
- **Kohtueelses menetluses** oli kokku **5 820 isikut**, neist prokuratuuris 2 890 (-7%). 2019. aastal oli kohtueelses menetluses 175 (+3%) isikut rohkem. Jääk prokuröri kohta oli kõige suurem Viru RP-s (54), kuid peaaegu sama seis on ka Põhja RP-s (51).
- Kohtueelses menetluses oli **308 üle 2 aasta** kestnud kahtlustatavaga kriminaalasja (+18/+6%). Üle 2 aasta kestnud menetluste arv suurnes võrreldes 2020. aasta jaanuariga Lääne ja Põhja RP-s (vastavalt +11/+69% ja +5/+4%), teistes ringkondades oli muutus pigem minimaalne. 2020. aastal lõpetati ühe isiku suhtes üks Viru RP ja 5 isiku suhtes üks Põhja RP menetluses olnud kriminaalasi mõistliku menetlusaja möödumise tõttu (KrMS § 205²). Seisuga 31.12.2020 oli aktiivses menetluses 9 (2019 - 8, 2018 - 5, 2017 - 5) kriminaalasja, kus kahtlustatavad on menetluses üle nelja aasta (4 Põhja RP, 2 Riigiprokuratuuri, 2 Lõuna RP, 1 Lääne RP).
- Jälitustoiminguteks anti kokku **1 753 luba** (+1%), neist prokuratuur 1 027, kokku **5 964 jälitustoiminguks**. Kõige enam esmakordseid lube anti varjatud jälgimiseks, muu teabe salajaseks pealtkuulamiseks ja -vaatamiseks ning telefonide pealtkuulamiseks. Kohus jättis prokuratuuri poolt jälitustoimingu tegemiseks esitatud taotlustest täielikult rahuldamata 14 taotlust 36 toimingu osas, sellest 15 olid Lääne RP ja 14 Viru RP taotlused. Prokuratuuri poolt antud load olid seotud **237 erineva kriminaalasjaga** (2019 — 294). Piirkondade lõikes jälitustoimingutega seotud kriminaalasjade arv vähenes kõigis piirkondades. 2020. aastal esitati kohtule taotlusi isikutele **jälitustoimingu teavitamise edasilükkamiseks** KrMS § 126¹³ lg 4 alusel 50 ja seda 225 isiku suhtes (2019 — 116 isikut). Taotlus rahuldati 224 isiku suhtes. Kõige rohkem taotlusi esitati Riigiprokuratuurist (19 taotlust 35 isiku suhtes).
- Kohtueelses menetluses viibis **vahi all 195 isikut** (-13%) ehk 41% kõigist vahistatutest (472), neist alaealisi oli 2. 53% kohtueelse menetluse vahistatutest olid kinnipidamisasutuses viibinud **kuni kaks kuud** (2019 — 34%), **üle nelja kuu** oli vahi all viibinud 11% kõigist kohtueelseks menetluseks vahistatutest (2019 — 8%). Jätkuvalt moodustavad kõige suurema osa vahistatutest narkokuritegudes kahtlustatavad ja süüdistatavad.
- Vaadeldud perioodil oli vähemalt 10 kuud tööl **117 prokuröri** (2019 — 107). Kui 2019. aastal toimus prokuröride aktiivne liikumine ringkondades sees ja vahel, siis 2020. aastal oli liikumist oluliselt vähem. Keskmiselt menetles ringkonnaprokuratuuris töötanud prokurör ühes kuus lõpuni **6,6 kahtlustatavat** (2019 — 7,7). Eesti keskmisest vähem menetleti kahtlustatavaid Lõuna (6,4) ja Põhja RP-s (6,0). Kõige enam kriminaalasu ühe prokuröri kohta kuus jõudis lõpliku menetlusotsuseni Viru RP-s (7,8), aga hästi läks ka Lääne RP-s (7,7).

- 249 kriminaalasjas konfiskeeriti **kriminaaltulu 2 236 503 euro** väärtuses (-44%). Kõige enam vara konfiskeeriti Riigiprokuratuuri menetlustes (821 804 eurot). **Tsiviilhagide rahuldamiseks** mõisteti aastaga välja **2 329 433 eurot** (-20%). **Laekumata asenduskonfiskeerimisi** oli 817 351 euro eest (-31%). **Vabatahtlikult** hüvitati menetluse kestel 1 110 119 eurot (+140%). Kokku mõjutati kurjategijaid varaliselt summas **6 493 406 eurot**. Kohus konfiskeeris 2020. aastal joobes juhtidelt **123 sõidukit** (-26%).
- Prioriteetide ülevaade asub siin.

1. REGISTREERITUD KURITEOD

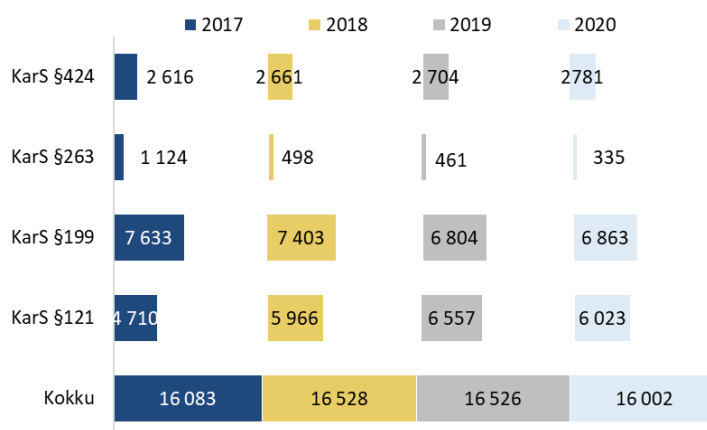
2020. aastal registreeriti **25 817 kuritegu**, mida on võrreldes eelneva aasta sama perioodiga mõnevõrra vähem (-1 363/-5%) (joonis 1).

Masskuriteod¹ moodustasid kõigist registreeritud kuritegudest 62%, mida on mõnevõrra enam kui teistel vaadeldud aastatel. Vaadeldud perioodil on registreeritud kuritegude arv kokku vähenenud, s.h on vähenud ka masskuritegude arv, kuigi mõnevõrra väiksemas mahu (-3%). Võrreldes 2016. aastaga registreeriti 2020. aastal kuritegusid 11% ja masskuritegusid 10% võrra vähem.

Joonis 1. Registreeritud kuritegude ja masskuritegude arv, 2016-2020

Võrreldes eelmise aastaga registreeriti rohkem **joobes juhtimist** (+77/+3%), eelkõige Lääne (+38/+9%) ja Viru RP piirkonnas (+29/+7%). Neljandiku võrra vähem registreeriti **avaliku korra rasket rikkumist** (-126/-27%) (joonis 2).

Joonis 2. Registreeritud masskuriteod, 2017-2020

Kõigis piirkondades registreeriti vähem avaliku korra rikkumist ja kehalist väärkohtlemist (joonis 3).

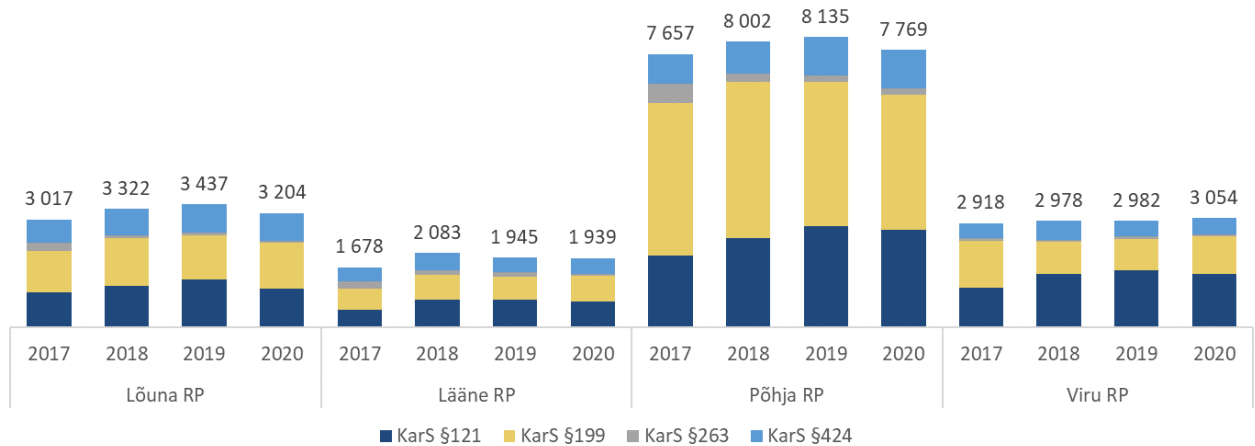
Lõuna Ringkonnaprokuratuuri tegevuspiirkonnas registreeriti **vargusi** võrreldes 2019. aastaga 3% (+38) võrra rohkem. Joobes juhtimiste arv jäi samaks. Vähem registreeriti avaliku korra raskeid rikkumisi (-16/-28%) ja viiendiku võrra vähem kehalist väärkohtlemist (-254/-19%).

¹ Masskuritegudena käsitletakse antud kokkuvõttes kuritegusid kvalifikatsiooniga KarS §-d 121, 199, 263 ja 424.

Lääne Ringkonnaprokuratuuris registreeritud masskuritegude arv kokku jäi eelmise aasta tasemele. Samas poole vähem registreeriti **avaliku korra raskeid rikkumisi** (-57/-48%). Ligi kümnendiku võrra rohkem registreeriti **joobes juhimisi** (+38/+9%) ja **varguseid** (+66/+10%).

Põhja Ringkonnaprokuratuuris registreeriti vähem kõiki masskuritegude liike, v.a **joobes juhtimist**, mida registreeriti sama palju kui 2019. aastal.

Viru Ringkonnaprokuratuuri tegevuspiirkonnas registreeriti oluliselt vähem avaliku korra raskeid rikkumisi (-35/-41%). Registreeritud **varguste** arv suurenes neljandiku võrra (+198/+23%).

Joonis 3. Registreeritud kuriteod ringkondade lõikes, 2017-2020

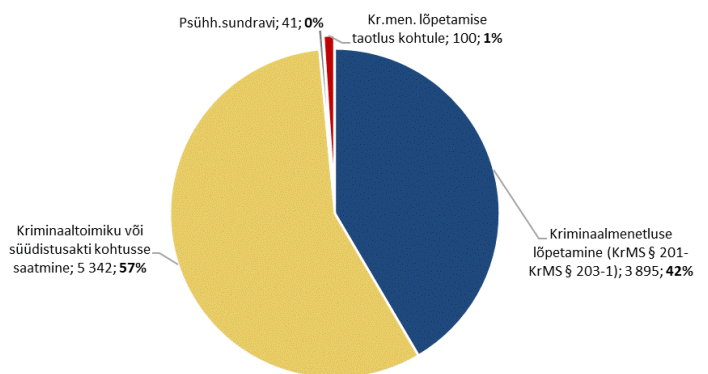
2. LÕPLIKUD MENETLUSOTSUSED

2020. aastal tehti lõplik menetlusotsus² **9 378 isiku suhtes** (kes olid seotud 16 749 kuriteoga), mida on mõnevõrra vähem kui eelneval aastal (-607/-6%) (Tabel 1).

Tabel 1. Lõplikud menetlusotsused, 2016–2020

Tegevus		2016	2017	2018	2019	2020	+/-	%
Kriminaalmenetluse lõpetamine	KrMS § 201	212	199	478	518	421	-97	-19%
	KrMS § 202	1 938	1 610	2 343	2 442	2 625	183	7%
	KrMS § 203	234	273	202	172	145	-27	-16%
	KrMS § 203-1	748	746	685	700	704	4	1%
Kokku		3 132	2 828	3 708	3 832	3 895	63	2%
Kriminaaltoimiku või süüdistusakti kohtusse saatmine	Kiirmenetlus	1 700	1 433	1 244	1 235	836	-399	-32%
	Kokkuleppemenetlus	4 029	3 763	3 258	3 255	2 965	-290	-9%
	Käskmenetlus	91	81	46	31	43	12	39%
	Lühimenetlus	888	730	568	450	591	141	31%
	Üldmenetlus	1 373	1 266	1 135	992	907	-85	-9%
Psühh.sundravi		67	35	43	47	41	-6	-13%
Kr.men. lõpetamise taotlus kohtule		57	95	112	143	100	-43	-30%
Kokku		8 205	7 403	6 406	6 153	5 483	-670	-11%
Kokku (lõpetatud ja kohtusse saadetud)		11 337	10 231	10 114	9 985	9 378	-607	-6%

Vaadeldud aastate võrdluses on järjepidevalt suurenenud **prokuratuuris koostatud lõpetamiste** arv ja ka osatähtsus menetlusotsuste koguarvust. Vaadeldud perioodil suurenes lõpetamiste arv küll veidi vähem kui eelnevatel aastatel, kuid prokuratuuris tehtud otstarbekusest lõpetamised moodustasid 42% koguarvust, mida oli 4% võrra rohkem kui 2019. aastal. Seevastu kohtusse saatmiste osatähtsus kõigist menetlusotsustest pigem väheneb — kui veel 2016. ja 2017. aastal moodustasid kohtusse saatmised 71% kõigist menetlusotsustest, siis 2020. aasta menetlusotsustest **57% moodustasid kriminaaltoimiku või süüdistusakti kohtusse saatmised** (joonis 4).

Joonis 4. Lõplike menetlusotsuste üldine jaotus, 2020

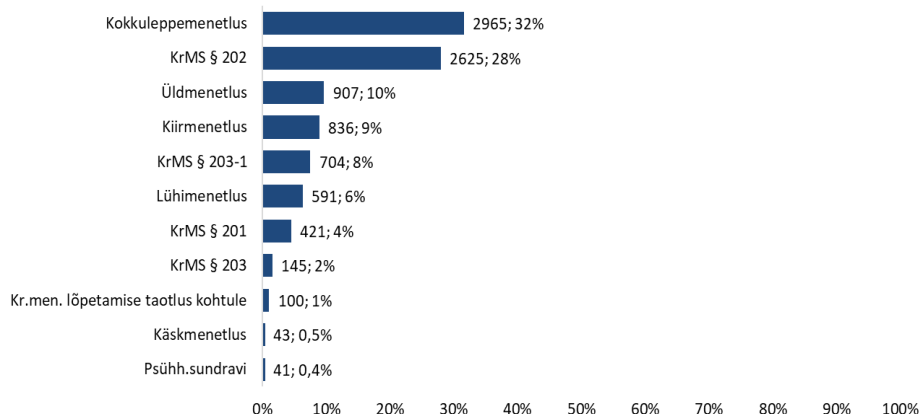
Kriminaalmenetluste lõpetamistel rakendati kõige enam lõpetamist **KrMS § 202** alusel, mis moodustas kõigist prokuratuuris lõpetamistest 67% (eelnevatel vaadeldud aastatel keskmiselt 61%) ning **kõigist menetlusotsustest 28%**. Nii arvuliselt kui osatähtsusest on viimasel aastal vähenenud **KrMS § 201** alusel lõpetamised (2019 — 14% lõpetamistest, 2020 — 11%). **KrMS § 203** alusel lõpetamine on endiselt langustrendis (2020 — 4% lõpetamistest, eelneval viiel aastal keskmiselt 7%).

Arvuliselt sai kõige enam menetlusotsuseid lahenduse **kokkuleppemenetluses** (32% kõigist menetlusotsustest, eelneval neljal aastal moodustas nende osatähtsus keskmiselt 34%).

² Lõpliku menetlusotsusena käsitletakse kriminaalmenetluse lõpetamist KrMS § 201-203¹ alusel, kohtusse saatmist kriminaalmenetluse lõpetamiseks KrMS § 202-203¹ alusel ning kohtusse saatmist süüdistusakti või kokkuleppega. Samuti on lõplike menetlusotsustena arvestatud psühhiaatrilise sundravi menetluses isiku kohtusse saatmist.

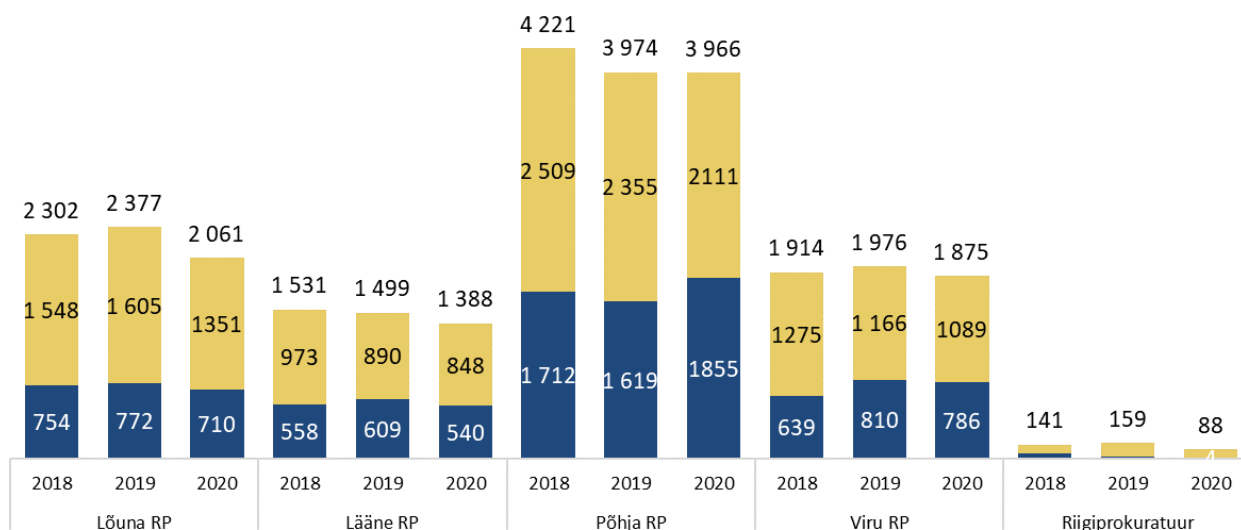
Kiirmenetluste arv ja osatähtsus koguarvust oli vaadeldud perioodi madalaim – 9% koguarvust (eelneval viiel aastal keskmiselt 14%), samas tehti neid arviliselt rohkem kui 2019. aastal. Kolmandiku võrra rohkem oli **lühimenetlusi** (2019 – 450, 2020 – 591), samuti suurenes nende osatähtsus koguarvust. Kuigi **üldmenetluste** arv vähenes, siis 2020. aastal rakendati seda esmakordselt rohkem kui kiirmenetlust (joonis 5).

Joonis 5. Lõpliku menetlusotsuse saanud isikute arv ja osakaal menetlusliikide lõikes, 2020

Lõpliku menetlusotsuse saanud isikute arv vähenes kõigis prokuratuurides — kõige enam Riigiprokuratuuris (-45%) ja Lõuna RP-s (-13%) ning kõige vähem Põhja RP-s (-0,2%) (joonis 6).

Põhja RP-s suurenes võrreldes eelneva aasta sama perioodiga prokuratuuris lõpetamiste arv (+236/+15%) ning Viru RP-s jäi see samale tasemele.

Joonis 6. Lõpliku menetlusotsuse saanud isikute arv piirkondade lõikes, 2018-2020

Lõuna Ringkonnaprokuratuuris vähenes lõplike menetlusotsuste arv 13% võrra, eelkõige vähenes kohtusse saatmiste arv. Põhjusteks on mitme prokurööri lahkumine töölt ja ka asjaolu, et politseist saabus prokuratuuri vähem kriminaalasju. Otstarbekustest lõpetati mõnevõrra rohkem menetlusi (tabel 2).

Tabel 2. Lõplikud menetlusotsused Lõuna RP-s, 2018-2020

Tegevus		2018	2019	2020	+/-	%
Kriminaalmenetluse lõpetamine	KrMS § 201	111	113	63	-50	-44%
	KrMS § 202	501	507	527	20	4%
	KrMS § 203	22	15	19	4	27%
	KrMS § 203-1	120	137	101	-36	-26%
Kokku		754	772	710	-62	-8%
Kriminaaltoimiku või süüdistusakti kohtusse saatmine	Kiirmenetlus	193	258	196	-62	-24%
	Kokkuleppe- menetlus	1 027	1 026	834	-192	-19%
	Käskmenetlus	10	7	13	6	86%
	Lühimenetlus	25	36	46	10	28%
	Üldmenetlus	251	239	238	-1	0%
Psühh.sundravi		17	16	11	-5	-31%
Kr.men. lõpetamise taotl. kohtule		25	23	13	-10	-43%
Kokku		1 548	1 605	1 351	-254	-16%
Kokku (lõpetatud ja kohtusse saadetud)		2 302	2 377	2 061	-316	-13%

Lääne Ringkonnaprokuratuuris vähenes lõplike menetlusotsuste saanud isikute koguarv 7% võrra – seejuures vähenes prokuratuuris lõpetamiste arv kümnendiku võrra (tabel 3). Põhjusteks, et koroonapandeemia tõttu saabus politseist vähem kriminaalasju ja alaealiste kuritegevus vähenes. Kui 2019. aastal tehti 6 käskmenetlust, siis 2020. aastal oli neid 14.

Tabel 3. Lõplikud menetlusotsused Lääne RP-s, 2018-2020

Tegevus		2018	2019	2020	+/-	%
Kriminaalmenetluse lõpetamine	KrMS § 201	112	105	67	-38	-36%
	KrMS § 202	355	410	398	-12	-3%
	KrMS § 203	10	17	12	-5	-29%
	KrMS § 203-1	81	77	63	-14	-18%
Kokku		558	609	540	-69	-11%
Kriminaaltoimiku või süüdistusakti kohtusse saatmine	Kiirmenetlus	222	177	149	-28	-16%
	Kokkuleppe- menetlus	530	516	518	2	0%
	Käskmenetlus	15	6	14	8	133%
	Lühimenetlus	46	29	23	-6	-21%
	Üldmenetlus	143	144	121	-23	-16%
Psühh.sundravi		6	5	5	0	0%
Kr.men. lõpetamise taotl. kohtule		11	13	18	5	38%
Kokku		973	890	848	-42	-5%
Kokku (lõpetatud ja kohtusse saadetud)		1 531	1 499	1 388	-111	-7%

Tabel 4. Lõplikud menetlusotsused Põhja RP-s, 2018-2020

Põhja Ringkonnaprokuratuuris tehtud menetlusotsuste arv jäi 2019. aastaga samale tasemele (tabel 4). Samas kohtusse saadeti arvuliselt kümnendiku võrra vähem, kuid prokuratuuris lõpetati 15% võrra rohkem menetlusi.

Tegevus		2018	2019	2020	+/-	%
Kriminaalmenetluse lõpetamine	KrMS § 201	167	210	199	-11	-5%
	KrMS § 202	1 066	1 003	1 168	165	16%
	KrMS § 203	124	110	87	-23	-21%
	KrMS § 203-1	355	296	401	105	35%
Kokku		1 712	1 619	1 855	236	15%
Kriminaaltoimiku või süüdistusakti kohtusse saatmine	Kiirmenetlus	549	569	284	-285	-50%
	Kokkuleppe- menetlus	1 045	985	1 052	67	7%
	Käskmenetlus	10	11	11	0	0%
	Lühimenetlus	409	332	424	92	28%
	Üldmenetlus	446	352	275	-77	-22%
Psühh.sundravi		9	13	15	2	15%
Kr.men. lõpetamise taotl. kohtule		41	93	50	-43	-46%
Kokku		2 509	2 355	2 111	-244	-10%
Kokku (lõpetatud ja kohtusse saadetud)		4 221	3 974	3 966	-8	-0,2%

Tabel 5. Lõplikud menetlusotsused Viru RP-s, 2018-2020

Sarnaselt Põhja RP-le ei muutunud oluliselt ka Viru Ringkonnaprokuratuuris tehtud lõplike menetlusotsuste arv (-5%) (tabel 5). Vähenemine toimus eelkõige kohtusse saatmiste arvelt (-7%), seejuures oli võrreldes 2019. aastaga oluliselt rohkem lühi- ja üldmenetlusi ning vähem kokkuleppemenetlusi.

Tegevus		2018	2019	2020	+/-	%
Kriminaalmenetluse lõpetamine	KrMS § 201	88	90	92	2	2%
	KrMS § 202	376	501	528	27	5%
	KrMS § 203	46	29	27	-2	-7%
	KrMS § 203-1	129	190	139	-51	-27%
Kokku		639	810	786	-24	-3%
Kriminaaltoimiku või süüdistusakti kohtusse saatmine	Kiirmenetlus	279	231	207	-24	-10%
	Kokkuleppemenetlus	624	669	531	-138	-21%
	Käskmenetlus	11	7	4	-3	-43%
	Lühimenetlus	84	53	98	45	85%
	Üldmenetlus	237	179	220	41	23%
Psühh.sundravi		11	13	10	-3	-23%
Kr.men. lõpetamise taotl. kohtule		29	14	19	5	36%
Kokku		1275	1166	1089	-77	-7%
Kokku (lõpetatud ja kohtusse saadetud)		1914	1976	1875	-101	-5%

Riigiprokuratuuris tehti lõplikke menetlusotsuseid 45% võrra vähem (tabel 6). Vähenemine toimus eelkõige prokuratuuris lõpetamiste arvelt.

Tabel 6. Lõplikud menetlusotsused Riigiprokuratuuris, 2018-2019

Tegevus		2018	2019	2020	+/-	%
Kriminaalmenetluse lõpetamine	KrMS § 201	0	0	0	0	0%
	KrMS § 202	45	21	4	-17	-81%
	KrMS § 203	0	1	0	-1	-100%
	KrMS § 203-1	0	0	0	0	0%
Kokku		45	22	4	-18	-82%
Kriminaaltoimiku või süüdistusakti kohtusse saatmine	Kiirmenetlus	0	0	0	0	0%
	Kokkuleppemenetlus	32	59	30	-29	-49%
	Käskmenetlus	0	0	1	1	0%
	Lühimenetlus	0	0	0	0	0%
	Üldmenetlus	58	78	53	-25	-32%
Psühh.sundravi		0	0	0	0	0%
Kr.men. lõpetamise taotl. kohtule		6	0	0	0	0%
Kokku		96	137	84	-53	-39%
Kokku (lõpetatud ja kohtusse saadetud)		141	159	88	-71	-45%

Prokuratuuris kuni 4 kuuga (120 päeva prokuratuuris) lahendatud kriminaalajade osakaal oli 2020. aastal keskmiselt 73% ja see osakaal suurenes võrreldes 2019. aastaga kõigis ringkonnaprokuratuurides. Kõrgeim määr oli Viru (81%) ja madalaim Põhja RP-s (65%) (tabel 7). Põhja RP-s mõjutas menetluskiirust abiprokuröride suur töökoormus.

Tabel 7. Prokuratuuris kuni 4 kuuga lahendatud kriminaalajad, 2019-2020

	Lahendatud kriminaalajade arv		Lahendatud kuni 4 kuuga		Lahendatud kuni 4 kuuga, osatähtsus	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Lõuna Ringkonnaprokuratuur	2 063	1 871	1 281	1 487	62%	79%
Lääne Ringkonnaprokuratuur	1 258	1 240	790	967	63%	78%
Põhja Ringkonnaprokuratuur	3 433	3 525	2 127	2 276	62%	65%
Viru Ringkonnaprokuratuur	1 758	1 621	945	1 305	54%	81%
Riigiprokuratuur	46	27	16	19	35%	70%
Kokku	8 558	8 284	5 159	6 054	60%	73%

3. MENETLUSE JÄÄK

Prokuratuuris oli 15.01.2020 seisuga **menetluses 2 397** kriminaalasja (tabel 8) ehk 9% vähem kui 2019. aasta lõpu seisuga. Kokku oli kohtueelses menetluses **10 684** kriminaalasja.

Tabel 8. Prokuratuuris (staadium prokuratuuris) olevate menetluste arv, 2018-2020

	2018	2019	2020	+/-	%
Lõuna RP	492	495	375	-120	-24%
Lääne RP	290	336	202	-134	-40%
Põhja RP	1 147	1 394	1350	-44	-3%
Viru RP	563	400	448	48	12%
Riigiprokuratuur	18	12	22	10	83%
Kokku	2 510	2 637	2 397	-240	-9%

850 kriminaalasja ehk kõigist prokuratuuri menetluses olevatest kriminaalajadest **35%** (2019 – 34%) olid prokuratuuris 15.01.2021 seisuga olnud **üle 4 kuu**. Kümneendiku moodustasid menetluses olevatest asjadest tagaotsitavaga kriminaalajad ehk ilma tagaotsitavateta oli üle 4 kuu menetluses 765 kriminaalasja (Tabel 9).

Tabel 9. Prokuratuuris menetluses üle 4 kuu menetluste arv (v.a tagaotsitavad), 2020

	2020
Lõuna RP	118
Lääne RP	44
Põhja RP	468
Viru RP	127
Riigiprokuratuur	8
Kokku	765

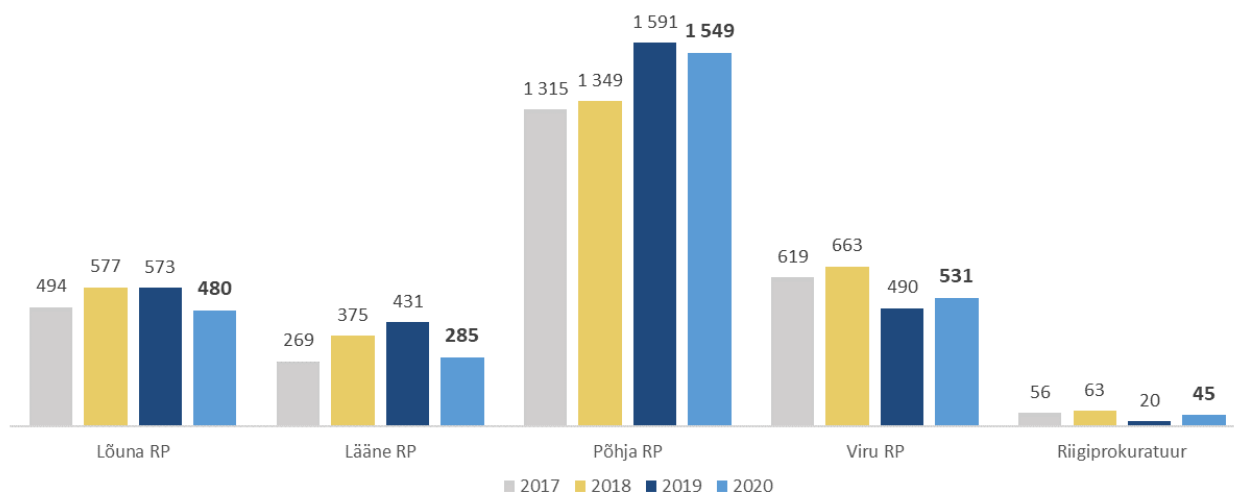
16.01.2021 seisuga oli kohtueelses menetluses (nii prokuratuuris kui uurimisasutuses) kokku **5 820 isikut** (2019 – 6 005), neist 50% ehk 2930 uurimisasutuses (2019 – 2 900) ja 50% ehk 2 890 prokuratuuris (2019– 3 105) (tabel 10).

Tabel 10. Kohtueelses menetluses olevate isikute arv menetluse staadiumi järgi, 2020³

	Prokuratuuris	Uurimisasutuses	Kokku	Isikuid prokurööri kohta
Lõuna RP	480	626	1 106	41
Lääne RP	285	405	690	46
Põhja RP	1 549	1 246	2 795	51
Viru RP	531	553	1 084	54
Riigiprokuratuur	45	100	145	
Kokku	2 890	2 930	5 820	

Ringkondade lõikes **vähenes** kahtlustatavate arv kõige enam Lääne RP-s (-34%), kuid **Riigiprokuratuuris suurenes** kahtlustatavate arv 125% võrra (joonis 7).

³ Kõik prokurörid tööl vähemalt 10 kuud (211 tööpäeva), k.a eriasjade prokurörid

Joonis 7. Isikute arv prokuratuuris olevates kriminaalasjades ringkondade lõikes, 2017 – 2020

4. MÕISTLIK MENETLUSAEG

4.1 Menetluse lõpetamine seoses mõistliku menetlusaja möödumisega

2020. aastal lõpetati ühe isiku suhtes üks Viru RP ja 5 isiku suhtes üks Põhja RP menetluses olnud kriminaalasi mõistliku menetlusaja möödumise tõttu (KrMS § 205²). Viru kriminaalasjas (14740000213) oli tegemist 2011 toimepandud röövimisega, milles kahtlustatav viibis aastaid Itaalias eelvangistuses, kuid lõpuks mõisteti seal süüdistuses täielikult õigeks ning vabastati. Põhja RP kriminaalasjas (13730000316) oli tegemist suure kahjuga kelmusega, mis pandi toime 2012.aastal, kuid prokuröride vahetumise tõttu kestis menetlus ligi 7 aastat, kusjuures viimasel kahel aastal toiminguid ei tehtud.

Perioodil viidi lõpule 40 (2019:34, 2018:46, 2017:60) kriminaalmenetlust (sh Põhja RP 25, Lõuna RP 9, Viru RP 4 ja Lääne RP 2) 49 (2019:46, 2018:53, 2017:64) kahtlustatava suhtes, kus menetlus kestis üle 4 aasta. Jätkuvalt tuleb märkida, et kriminaalmenetlustest pea pooled (19) tuli lõpetada KrMS § 199 lg 1 p-de 1 või 2 tunnustel, sest põhjuseks oli asjaolu, et kahtlustatav oli aastaid tagaotsitav, aga kontrollimisel selgus, et isiku kõrvalehoidumine oli tõendamata või ei olnud tema tegevuses kuriteo koosseisu. Kohtusse saadeti 10 kriminaalasja ja 8 asjas kohaldati otstarbekusest lõpetamist.

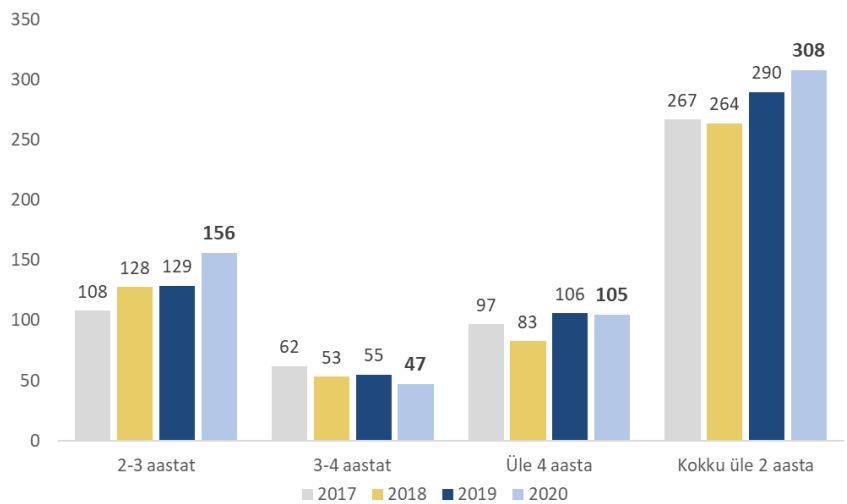
Seisuga 31.12.2020 oli aktiivses menetluses 9 (2019:8, 2018:5, 2017:5) kriminaalasja, kus kahtlustatavad on menetluses üle nelja aasta (4 Põhja RP, 2 Riigiprokuratuuri, 2 Lõuna RP, 1 Lääne RP).

4.2 Üle 2 aasta menetluses olnud kriminaalasjad

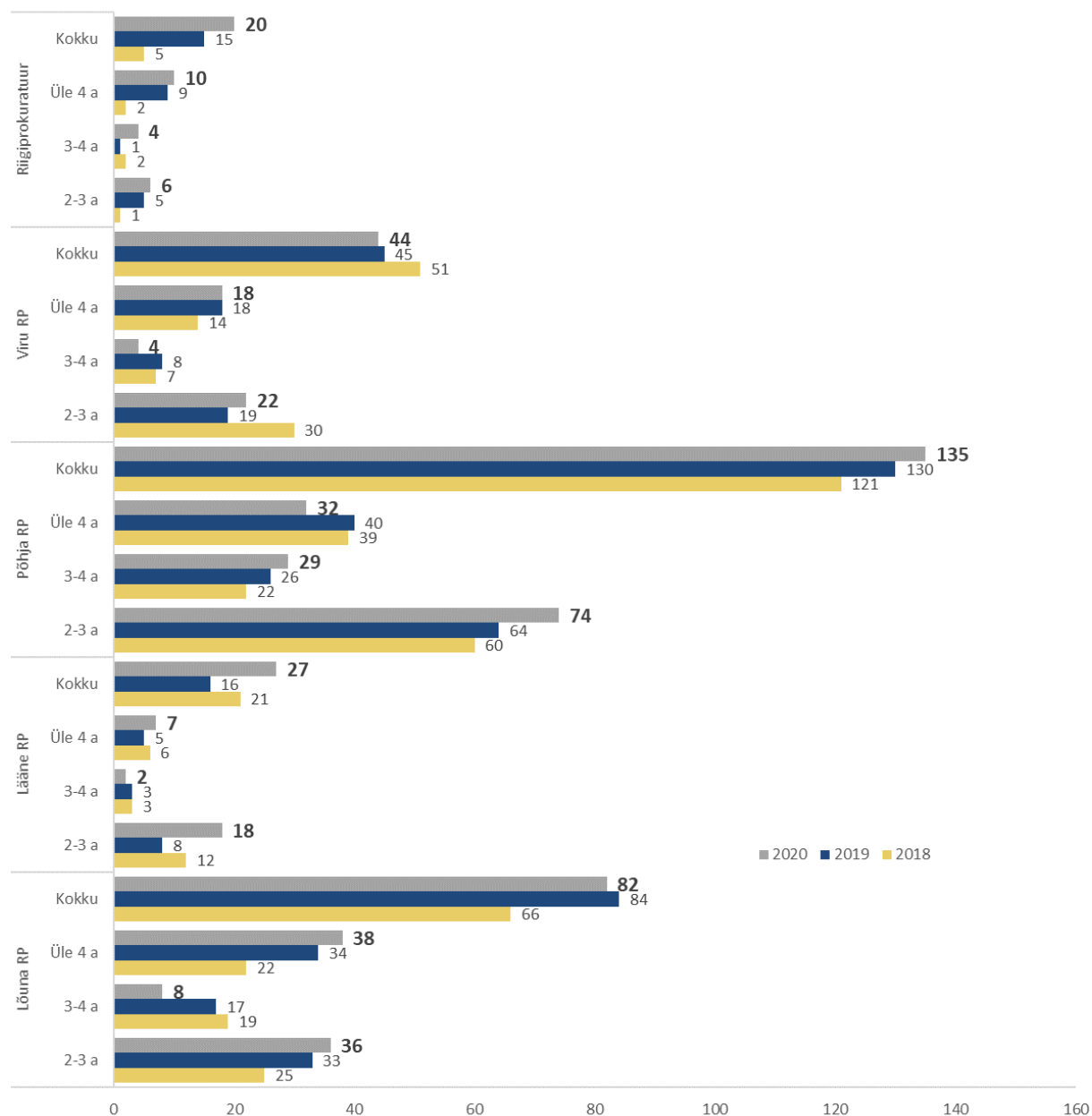
2021. aasta 9. jaanuari seisuga oli kohtueelses menetluses **308 üle 2 aasta kestnud** kahtlustatavaga kriminaalasja (2020. aasta jaanuar – 290) (joonis 8).

Laias laastus jagunevad üle 2 aasta kestnud menetlused võrdset pooleks: 2 kuni 3 aastat ja üle 3 aasta. 2 kuni 3 aastat kestnud menetlused moodustasid poole (51%) üle 2 aasta kestnud kahtlustatavaga menetlustest kokku. Koguarvu suurenemine toimus 2-3 aastaste menetluste arvelt (+27/+21%).

Joonis 8. Üle 2 aasta menetluses olnud kriminaalasjad, 2017-2020

Üle kahe aasta kestnud menetluste arv suurenes võrreldes eemise aasta jaanuariga **Lääne ja Põhja RP-s** (vastavalt +11/+69% ja +5/+4%). Lõuna ja Viru RP-s oli muutus minimaalne (joonis 9). Riigiprokuratuuris oli võrreldes 2020. aasta jaanuariga 5 menetlust rohkem (+33%).

Joonis 9. Üle 2 a menetluses asjade arv piirkondade järgi, 2018-2020

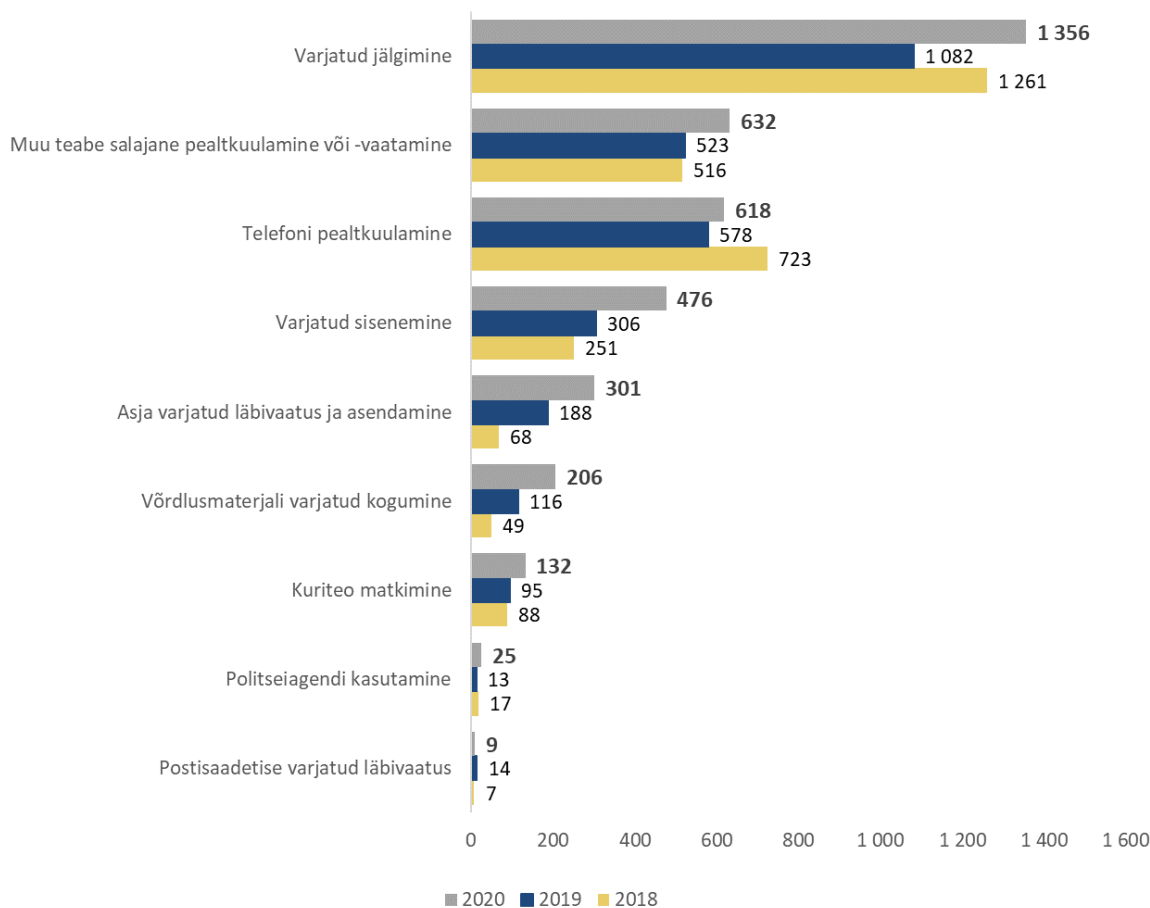
5. JÄLITUSTEGEVUS

2020. aastal anti jälitustoiminguteks **kokku 1 753 luba**, (neist **prokuratuur 1 027** ning kohus 726 jälitusluba, sh ühes loas võib olla mitu toimingut) kokku **5 964 jälitustoiminguks** (esmakordsed toimingud, pikendamised). 2019. aastal andis prokuratuur 1 003 ja kohus 726 luba — kokku 4 561 jälitustoiminguks.

Jälituslube allkirjastasid 2020. aastal **78 prokuröri** (2019 — 100).

Prokuratuur ja kohtud andsid 2020. aastal **esmakordseteks toiminguteks 3 755 luba** (toimingute arv taotlustes, v.a pikendamised), 2019. aasta oli neid 2 915 (joonis 10) ehk lube anti välja ligi kolmandiku võrra rohkem (+840/+29%). Kõige enam esmakordseid lube anti varjatud jälgimiseks, muu teabe salajaseks pealtkuulamiseks ja -vaatamiseks ning telefonide pealtkuulamiseks — kokku 69% kõigist esmakordsetest toimingutest.

Täiendavalt andis prokuratuur loa jälitustoimingu pikendamiseks või taotleti kohtult jälitustoimingu läbiviimise pikendamist kokku 2 209 toiminguks.

Joonis 10. Esamakordsed prokuratuuri poolt antud loa ning kohtule esitatud taotlused (toimingute arv lubades ja taotlustes), 2018-2020

Võrreldes eelmise aastaga kasvas prokuratuuri lubade arv kõikide toimingute osas, sh kõige rohkem **politseiagendi kasutamiseks** (+82%) ning võrdlusmaterjali varjatud kogumiseks (+64%) (tabel 11).

Tabel 11. Load ja taotlused (luba antud) jälitustoiminguteks (toimingute arv), 2018-2020

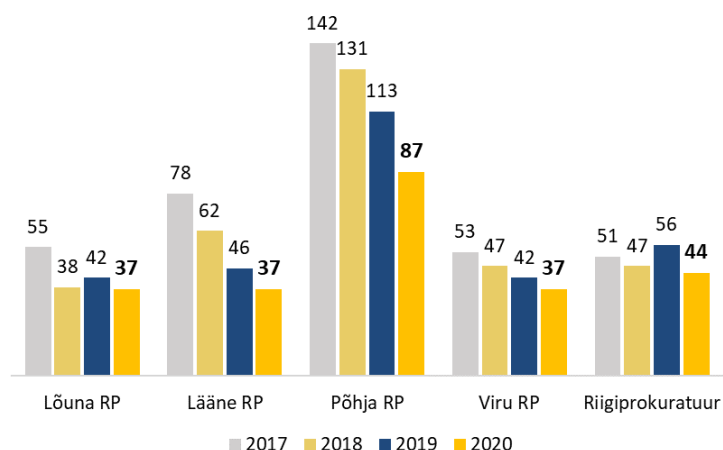
	Esmakordne			Korduvtaotlus			Kokku			Muutus 2019/2020	
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	+/-	%
Kohus	1 585	1 516	1 867	952	904	1 276	2 537	2 420	3 143	723	30%
Kuriteo matkimine	88	95	132	36	53	39	124	148	171	23	16%
Muu teabe salajane pealtkuulamine või -vaatamine	516	523	632	349	318	484	865	841	1 116	275	33%
Postisaadetise varjatud läbivaatus	7	14	9	0	2	8	7	16	17	1	6%
Telefoni pealtkuulamine	723	578	618	388	329	450	1 111	907	1 068	161	18%
Varjatud sisenemine	251	306	476	179	202	295	430	508	771	263	52%
Prokuratuur	1 395	1 399	1 888	652	742	933	2 047	2 141	2 821	680	32%
Asja varjatud läbivaatus ja asendamine	68	188	301	39	95	153	107	283	454	171	60%
Politseiagendi kasutamine	17	13	25	3	4	6	20	17	31	14	82%
Varjatud jälgimine	1 261	1 082	1 356	579	586	696	1 840	1 668	2 052	384	23%
Võrdlusmaterjali varjatud kogumine	49	116	206	31	57	78	80	173	284	111	64%
Üldkokkuvõte	2 980	2 915	3 755	1 604	1 646	2 209	4 584	4 561	5 964	1 403	31%

Kohus jättis 2020. aastal prokuratuuri poolt jälitustoimingu tegemiseks esitatud taotlustest täielikult rahuldamata 14 taotlust 36 toimingu osas (2019 — 30 taotlust 99 toimingu osas), sellest 15 toimingut Lääne RP, 14 Viru RP, 4 Põhja RP ja 3 Lõuna RP tegevuspiirkonnas (tabel 12).

Tabel 12. Kohtule esitatud jälitustoimingu taotluste täielikult rahuldamata jätmise (toimingute arv), 2017-2020

	2017	2018	2019	2020
Kuriteo matkimine	1	7	5	0
Muu teabe salajane pealtkuulamine või -vaatamine	14	26	28	8
Postisaadetise varjatud läbivaatus	1			4
Telefoni pealtkuulamine	13	26	40	14
Varjatud sisenemine	4	6	26	10
Kokku	33	65	99	36

Prokuratuuri poolt antud load (s.h pikendamised) olid seotud 237 erineva kriminaalasjaga (2019 — 294) (joonis 11). Piirkondade lõikes jälitustoimingutega seotud kriminaalasjade arv vähenes kõigis piirkondades.

Joonis 11. Kriminaalasjade arv, milleks prokuratuur andis jälitusloa (s.h. pikendamised), 2017-2020

2020. aastal esitati kohtule taotlusi isikutele **jälitustoimingust teavitamise edasilükkamiseks** KrMS § 126¹³ lg 4 alusel 50 ja seda 225 isiku suhtes (2019 – 116 isikut) (tabel 13). Taotlus rahuldati 224 isiku suhtes. Kõige rohkem taotlusi esitati Riigiprokuratuurist (19 taotlust vastavalt 35 isiku suhtes).

Tabel 13. Taotlused § 126¹³ lg 4, 2018-2020

	Kantud taotlused kokku 2020	Taotlustes isikute arv 2020	Kohtumäärustes isikute arv 2019	Kohtumäärustes isikute arv 2018	Kohtumäärustes isikute arv 2020
Riigiprokuratuur	19	35	35	127	34
Põhja Ringkonnaprokuratuur	15	104	15	59	104
Lõuna Ringkonnaprokuratuur	9	52	26	47	52
Lääne Ringkonnaprokuratuur	6	32	13	14	32
Viru Ringkonnaprokuratuur	1	2	19	48	2
Kokku	50	225	108	295	224

6. VAHISTAMINE

1. jaanuaril 2021 oli **vahistatuid 472⁴** ehk 5% võrra vähem kui aasta varem (01.01.2020 – 495).

Kohtueelses menetluses viibis (01.01.2021) vahi all **195 isikut** ehk 41% kõigist vahistatutest. Võrreldes möödunud aasta sama ajaga on kohtueelses menetluses vahi all viibijate isikute arv mõnevõrra vähenenud ning vähenenud on ka osatähtsus koguarvust – 01.01.2020 oli kohtueelses menetluses vahistatute arv 225 ehk 45% kõikidest vahistatutest.

Kuni 2 kuud kohtueelses menetluses vahi all viibinute osakaal on võrreldes eelmise aastaga oluliselt **suurenenud** ehk **vahi all viibimise aeg on vähenenud** – üle poole (53%) kohtueelse menetluse vahistatutest olid kinnipidamisasutuses viibinud alla kahe kuu (01.01.2020 – 34%) (tabel 14).

Alates 01.09.2016 ei või kohtueelses menetluses esimese astme kuriteos kahtlustatav ega süüdistatav olla vahistatud üle kuue kuu ning teise astme kuriteos kahtlustatav ega süüdistatav üle nelja kuu. 1.01.2021 seisuga oli **kohtueelses menetluses üle nelja kuu vahi all viibinud** isikuid 22 ehk 11% kõigist kohtueelseks menetluseks vahistatutest (01.01.2020 – 18/8%). Enamasti olid kohtueelses menetluses üle 4 kuu vahi all viibijatest süüdistatavad narkokuriteos või tapmises.

Alates 01.09.2016 võib **alaealist** isikut kohtueelses menetluses hoida vahi all kuni kaks kuud. Isikuid, kes vahistati alaealisena (kuni 18-aastaseks saamiseni), viibis 1.01.2021 kohtueelses menetluses vahi all 2 (01.01.2020 – 7). Antud alaealised olid süüdistatavad vägivallas võimuesindaja vastu ning narkokuriteos.

Tabel 14. Kohtueelses menetluses vahi all viibivate isikute seni vahi all viibitud aeg, 2017-2020 aasta lõpu seisuga

	2017	2018	2019	2020
Kuni 2 kuud	116	136	76	103
2-4 kuud	60	46	131	70
Üle 4 kuu	20	18	18	22
Kokku	196	200	225	195

⁴ S.h vahistatud, kes kannavad samaaegselt vangistust.

Jättkuvalt moodustavad kõige suurema osa vahistatutest **narkokuritegudes** kahtlustatavad ja süüdistatavad (27%). Suurenenud on raskete eluvastaste kuritegude tõttu vahistatute osatähtsus (tabel 15).

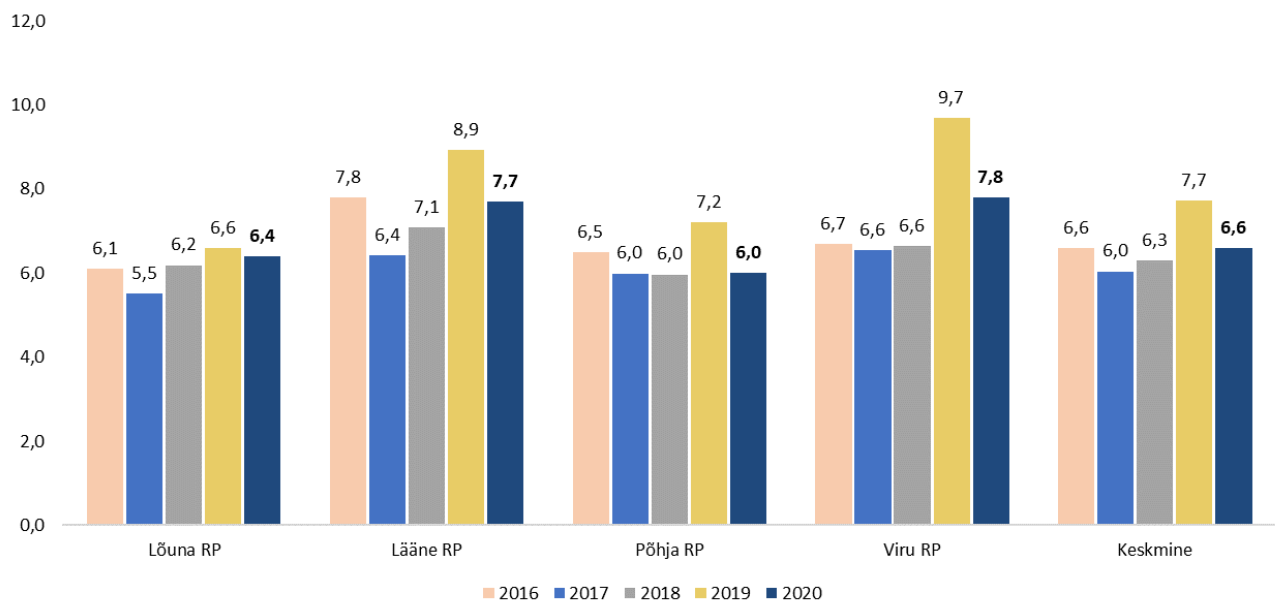
Tabel 15. Vahi all viibivate (nii kohtueelses kui kohtumenetluses) isikute kuriteokvalifikatsioonid, 2017-2020

Vahistatud kuriteoliigi alusel	Kuritegu	Isikud 11.01.2017	%	Isikud 31.12.2018	%	Isikud 01.01.2020	%	Isikud 01.01.2021	%
§ 113, 114, 118	Tapmine, mõrv, raske tervisekahjustus	65	12%	61	11%	58	12%	74	16%
§ 183-190, 392	Narkokuriteod	157	30%	148	27%	134	27%	128	27%
§ 141-146	Seksuaalkuriteod	20	4%	18	3%	25	5%	22	5%
§ 200, 214	Röövimine või väljapressimine	50	10%	43	8%	35	7%	28	6%
§ 115-117, 119, 120-136, 263, 274	Muu isikuvastane kuritegu	47	9%	78	14%	94	19%	74	16%
§ 199	Vargus	109	21%	103	19%	63	13%	68	14%
§ 201-213, 215-217 ²	Muu varavastane kuritegu	18	3%	17	3%	13	3%	19	4%
	Muud kuriteod	54	10%	78	14%	73	15%	58	12%
	Kvalifikatsioon teadmata	1	0%	6	1%	0	0%	1	0%
Kokku		521	100%	552	100%	495	100%	472	100%

7. TÖÖKOORMUS

Vaadeldud perioodil oli vähemalt 10 kuud (211 päeva) ringkonnaprokuratuurides tööl **117 prokuröri** — **Lõuna RP 27, Lääne RP 15, Põhja RP 55 ja Viru RP 20**. 2019. aastal oli vähemalt 10 kuud tööl (koos vanemprokuröridega) 107 prokuröri (Lõuna — 30, Lääne — 14, Põhja — 46, Viru — 17).

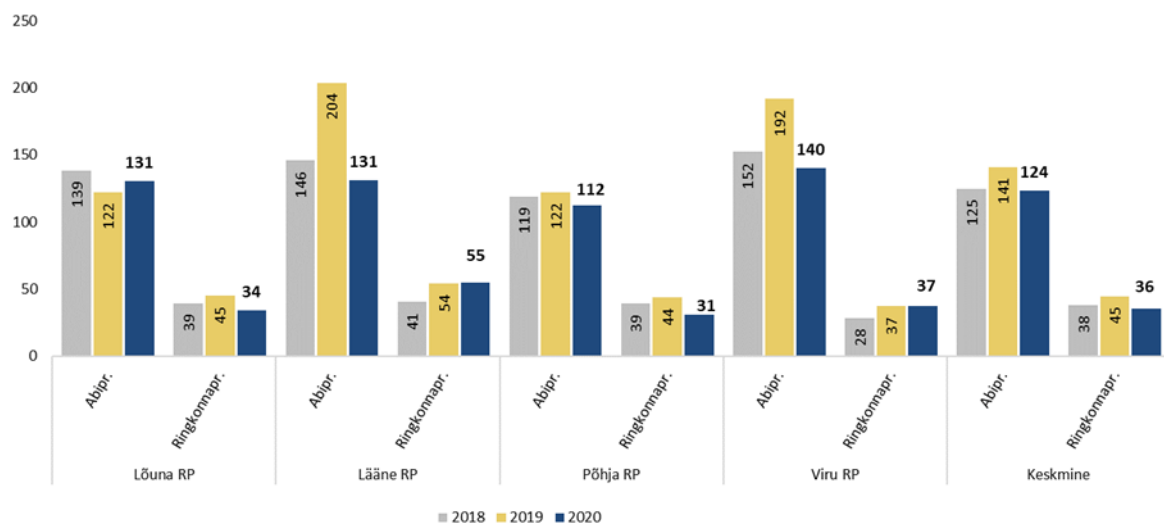
Keskmiselt menetles 2020. aastal vähemalt 10 kuud ringkonnaprokuratuuris töötanud prokurör ühes kuus lõpuni **6,6 kahtlustatavat** (2019 — 7,7). Eesti keskmisest vähem menetleti kahtlustatavaid Lõuna ja Põhja RP-s. Kõige enam kriminaalasju ühe prokuröri kohta kuus jõudis lõpliku menetlusotsuseni **Viru RP-s (7,8)** (joonis 12). Võrreldes eelmise aastaga menetleti kõigis ringkondades vähem inimesi prokuröri kohta.

Joonis 12. Keskmine töökoormus prokuröri kohta ühes kuus, 2016–2020

Abiprokurörid tegid 2020. aastal lõpliku menetlusotsuse keskmiselt **124 isiku suhtes** (2019 — 141). Kõige kõrgem oli lõpliku menetlusotsuse saanud isikute arv abiprokuröri kohta Viru ja Lääne piirkonnas, samas mõlema tulemus jäi oluliselt madalamaks kui eelneval aastal. Lõuna RP-s menetleti võrreldes eelmise aastaga rohkem isikuid abiprokuröri kohta (joonis 13).

Ringkonnaprokurörid menetlesid keskmiselt **36 isikut** (2019 — 45). Sarnaselt 2019. aastale menetleti kõige rohkem isikuid ringkonnaprokuröri kohta **Lääne RP-s** (2019 — 54, 2020 — 55). Kõige vähem isikuid menetleti ringkonnaprokuröri kohta Põhja RP-s (2019 — 44, 2020 — 31).

Joonis 13. Keskmine lõpliku menetlusotsuse saanud isikute arv ringkondade ja prokuröride lõikes, 2018-2020

8. KONFISKEERIMINE

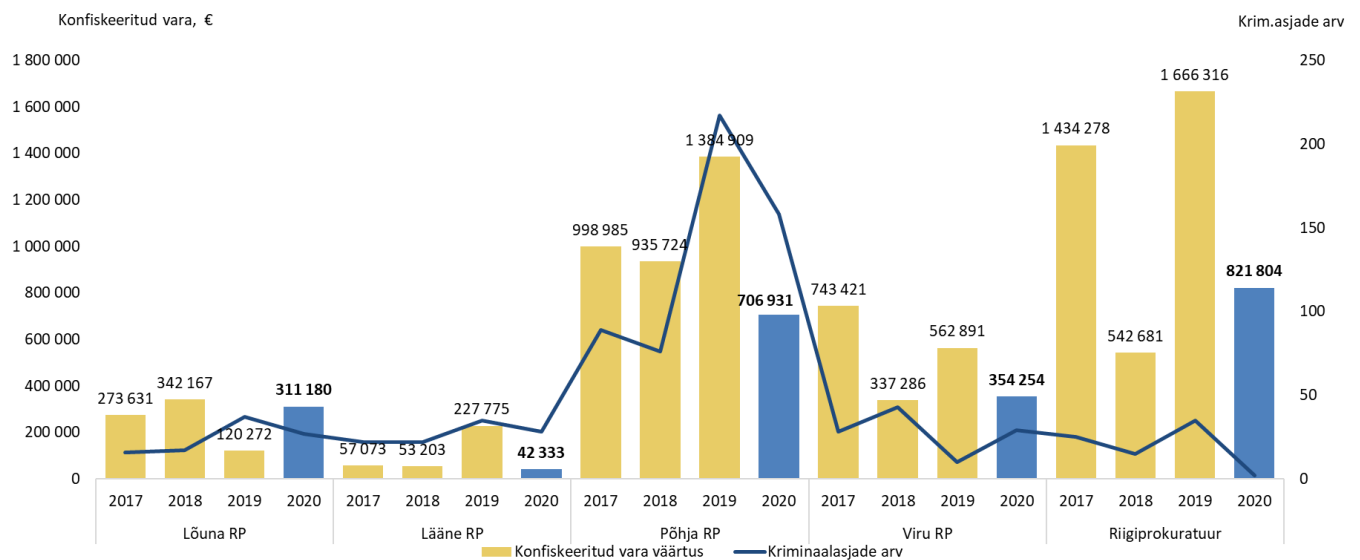
2020. aastal konfiskeeriti⁵ 249 kriminaalasjas **kriminaaltulu 2 236 503 euro** väärtuses (tabel 16). Kõige enam vara konfiskeeriti Riigiprokuratuuri menetlustes (821 804 eurot). Võrreldes 2019. aastaga konfiskeeriti 2020. aastal ligi poole võrra väiksemas summas.

Suurim konfiskeeritud reaalne vara oli 495 000 eurot (kuritegeliku ühenduse juhtimine). Enam kui 100 000 eurot konfiskeeriti kolmes kriminaalasjas.

Tabel 16. Konfiskeeritud vara, 2016–2020

	2016		2017		2018		2019		2020	
	Kriminaalasjade arv	Konfiskeeritud vara väärtus	Kriminaalasjade arv	Konfiskeeritud vara väärtus	Kriminaalasjade arv	Konfiskeeritud vara väärtus	Kriminaalasjade arv	Konfiskeeritud vara väärtus	Kriminaalasjade arv	Konfiskeeritud vara väärtus
Lõuna RP	20	90 142	16	273 631	17	342 167	37	120 272	27	311 180
Lääne RP	12	65 619	22	57 073	22	53 203	35	227 775	28	42 333
Põhja RP	83	833 161	89	998 985	76	935 724	217	1 384 909	158	706 931
Viru RP	27	298 283	28	743 421	43	337 286	10	562 891	29	354 254
Riigiprokuratuur	17	688 959	25	1 434 278	15	542 681	35	1 666 316	7	821 804
Kokku	159	1 976 164	180	3 507 388	173	2 211 061	334	3 962 163	249	2 236 503

Konfiskeeritud vara väärtus oli möödunud aastaga võrreldes oluliselt suurem Lõuna RP-s, teistes ringkondades ja Riigiprokuratuuris konfiskeeriti oluliselt vähem (joonis 14).

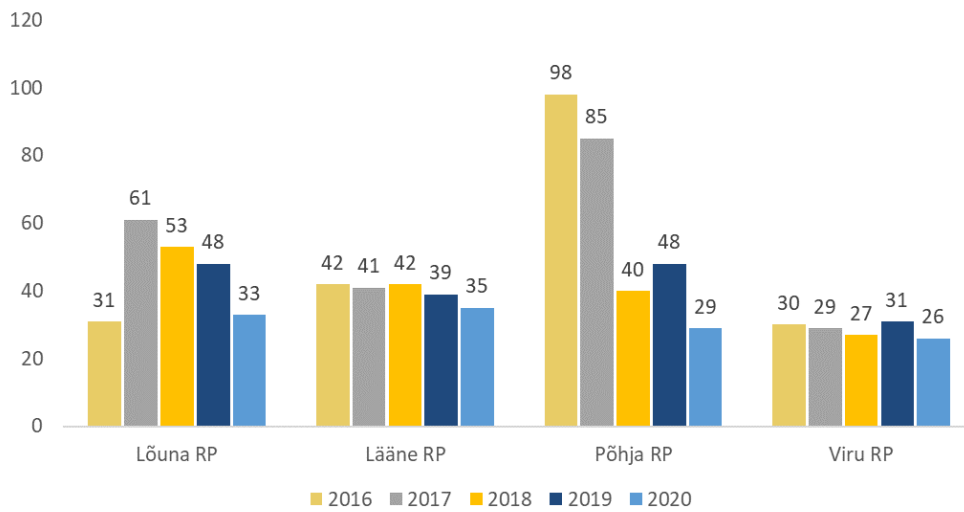

Joonis 14. Konfiskeeritud vara ja konfiskeerimisega seotud krim.asjade arv ringkondade lõikes, 2017-2020

- **Tsiviilhagide rahuldamiseks** mõisteti välja **2 329 433 eurot** (2019 — 2 895 973 eurot) (s.t varaga tagatud summad).
- **Laekumata asenduskonfiskeerimisi** oli 817 351 euro eest (2019 — 1 180 491 eurot).
- Lisaks hüvitati menetluse kestel **vabatahtlikult 1 110 119 eurot** (2019 — 462 172 eurot).

⁵ Arvestatud on selliseid konfiskeerimisi, mille puhul vara oli reaalselt olemas või nõue tagatud. Ei sisalda laekumata asenduskonfiskeerimisi.

Kohus konfiskeeris 2020. aastal joores juhtidelt **123 sõidukit** (2019 — 166) ehk sõidukeid konfiskeeriti neljandiku võtta vähem. Ringkondade lõike oli vähenemine kõige väiksem Lääne RP-s (10%), seevastu Põhja RP-s konfiskeeriti sõidukeid pea poole vähem (40%) (joonis 15).

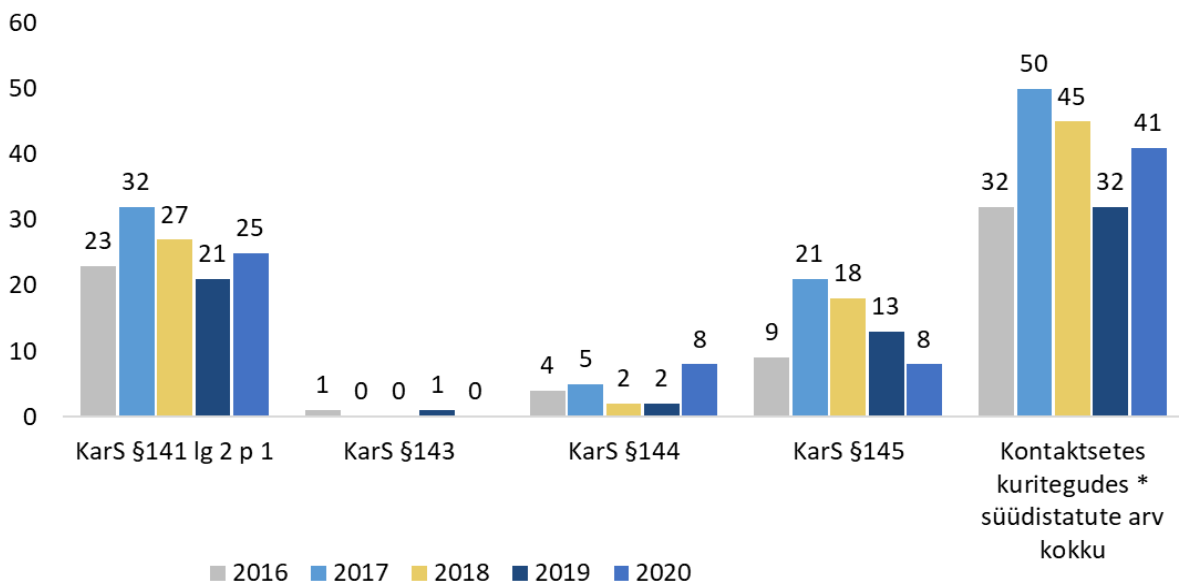
Joonis 15. Mootorsõidukite konfiskeerimine 2016–2020

9. KURITEGEVUSVASTASE TEGEVUSE PRIORITEETIDE ARUANNE⁶

9.1 Alaealiste vastane seksuaalkuritegevus

Ohvristamise lõpetamine (kuritegude avastamine) eelkõige kontaktsetes kuritegudes võimalikult paljude laste jaoks

Kontaktsetes kuritegudes süüdistuse saanud inimeste arv kasvab võrreldes eelnenud aastaga. Hinnatakse KarS § 141 lg 2 p 1 ning lapskannatanuga KarS §-d 143, 144 ja 145

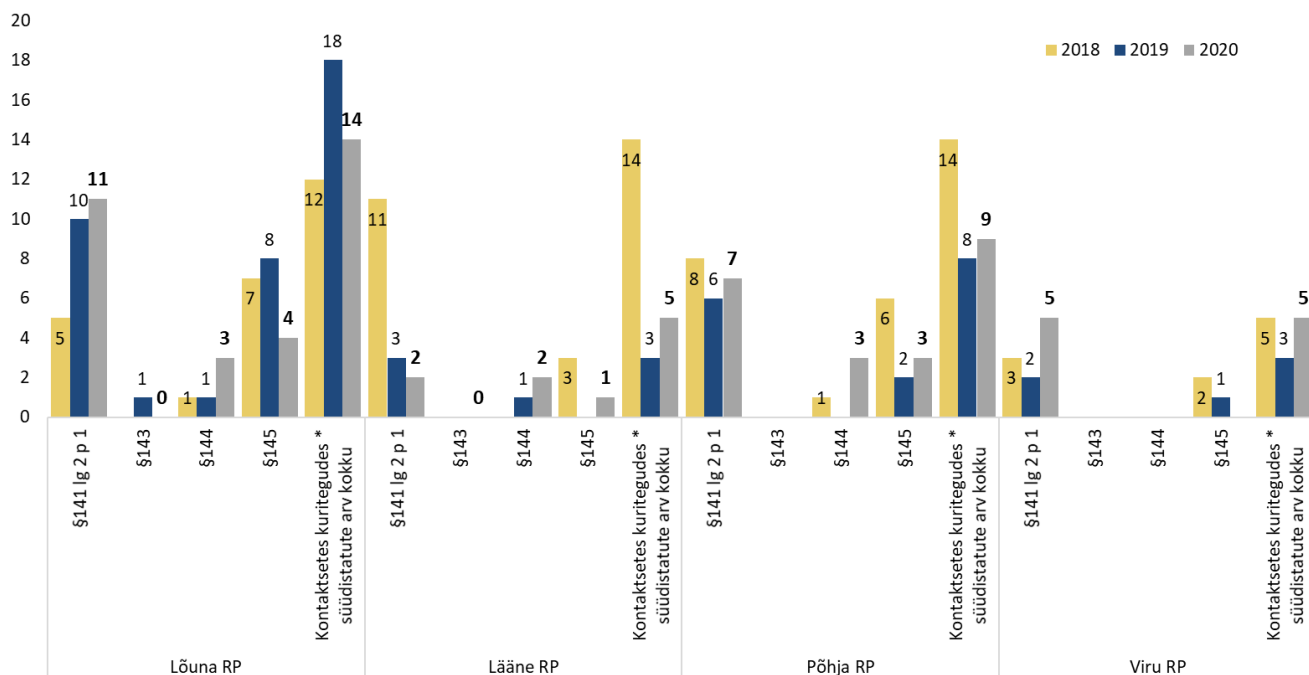

Joonis 16. Süüdistuse saanud isikute arv, 2016-2020⁷

Valdkonna eest vastutav **Põhja RP vanemprokurör Andra Sild** selgitas, et 2020. aastal süüdistuse saanud isikute arv Eestis tõusis võrreldes 2019. aastaga 9 isiku võrra. Ainsana langes süüdistuse saanud isikute arv Lõuna RP-s. Languse põhjuseks võib pidada asjaolu, et politseisse pöördumiste ja menetluste alustamiste arv aruandes käsitletavates kriminaalasjades võrdluses 2019. aastaga langes. Teistes ringkonnaprokuratuurides süüdistuse saanud isikute arv tõusis. Lisaks märgib vanemprokurör ära ka selle, et aruandluse hulka ei ole arvestatud KarS § 141¹ lg 2, § 143² ja § 145¹ järgi kvalifitseeritavaid kuritegusid, mis tegelikult peaks tulenevalt nende olemusest samuti kajastuma alaealiste vastu suunatud kontaktsete seksuaalkuritegude statistikas.

⁶ Aruandlus lähtub riigi peaprokuröri 11.04.2018 käskkirjast nr RP-1-1/18/11.

⁷ Süüdistatute arv kokku ei võrdu kvalifikatsioonide summaga ning juhul, kui isik on ühe kriminaalasja raames saanud süüdistuse erinevate asjaomaste paragrahvide alusel, on teda summas arvestatud ühekordselt.

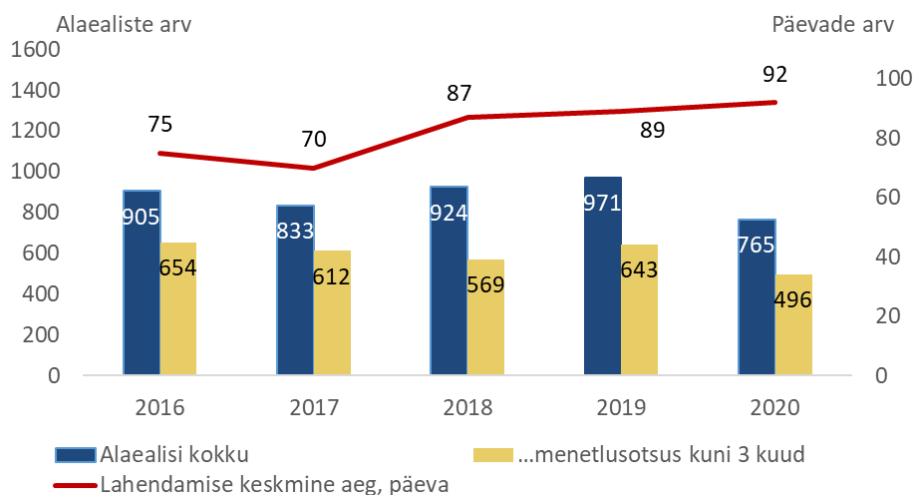
Joonis 17. Süüdistuse saanud isikute arv piirkondade lõikes, 2018-2020

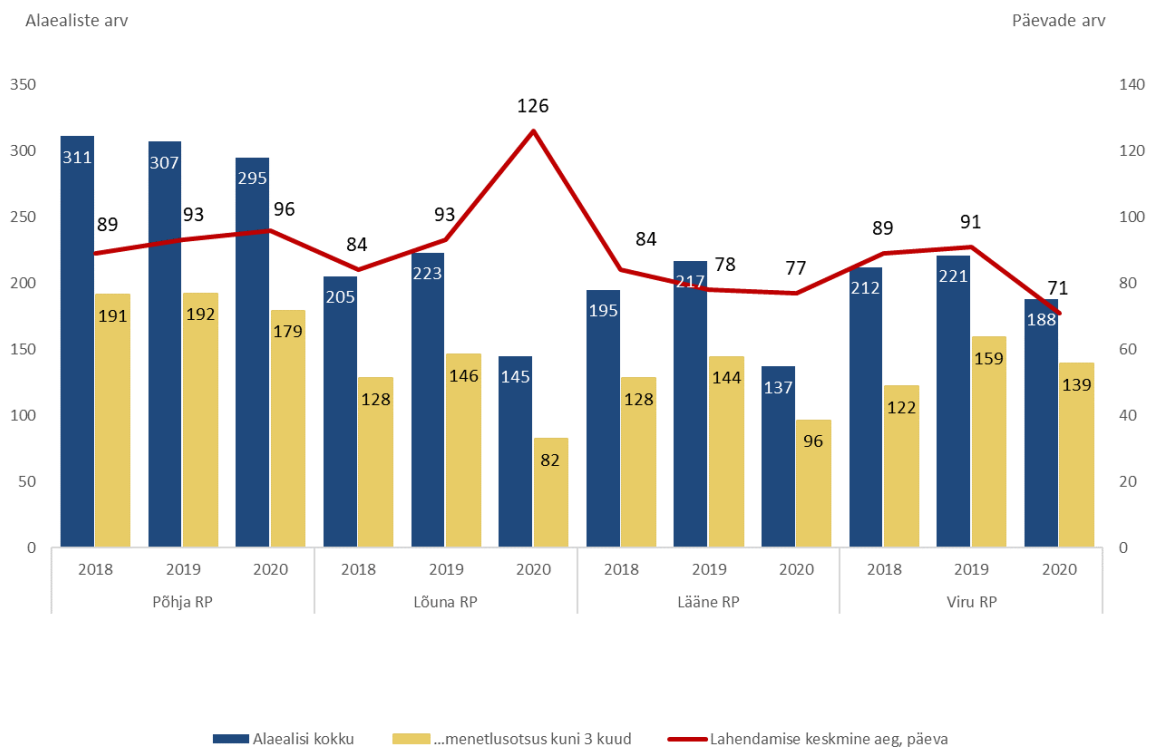
9.2 Kiire kohtueelne menetlus alaealiste poolt toime pandud kuritegudes

Kiire reageerimine toimepandud teole, abivajaduse hindamine ning vastavate meetmete kasutuselevõtt

80% alaealistest kahtlustatavatest menetletakse vähem kui 3 kuuga

Joonis 18. Alaealiste menetluspikkus, 2016-2020

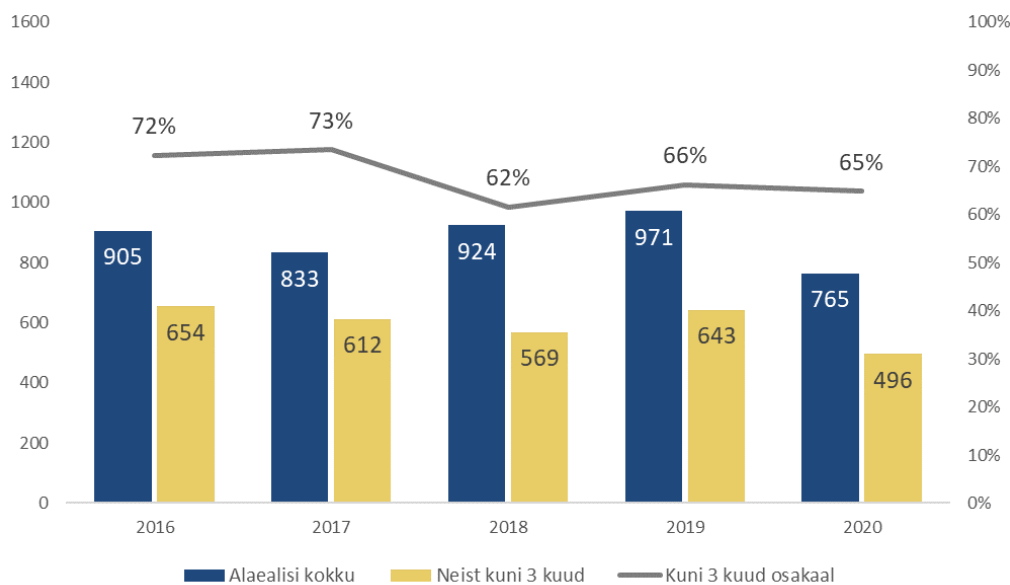

Joonis 19. Alaealiste menetluspikkus piirkondade lõikes, 2018-2020

Lõpliku menetlusotsuse saanud alaealisi oli 2020. aastal **765** ehk 21% võrra vähem kui aasta varem (2019 — 971).

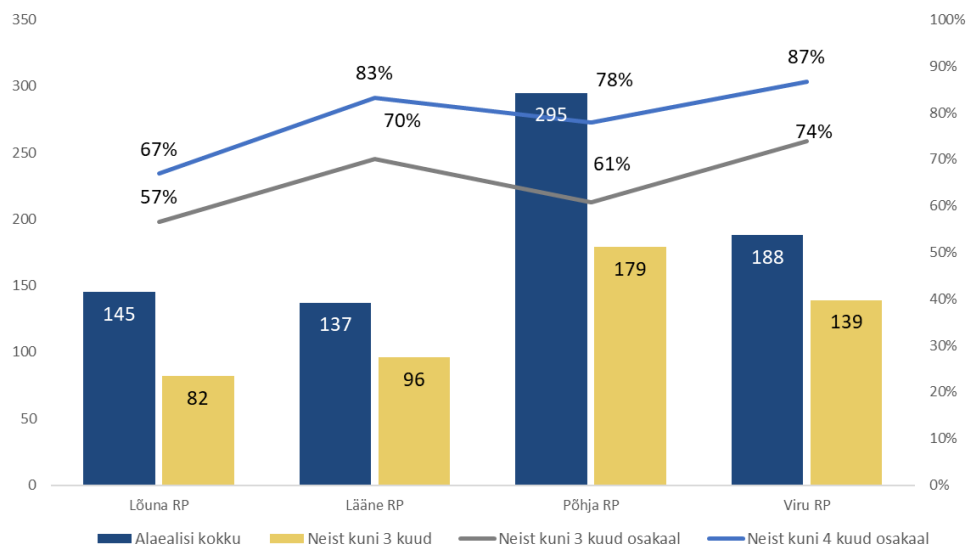
Võrreldes 2019. aastaga **ei ole oluliselt muutunud 3 kuu jooksul tehtud lõplike menetlusotsuste osatähtsus koguarvust** — 496 (**65%**) alaealise suhtes tegi prokuratuur menetlusotsuse kuni 3 kuu jooksul alates esimesest ülekuulamisest (2019 — 643/66%) (joonis 20).

Joonis 20. Menetletud alaealiste arv ja menetluspikkus, 2016-2020

Kuni 90 päevaga menetlusotsuse saanud alaealiste osakaal oli sarnaselt eelnevale aastale kõige kõrgem **Viru RP-s** (2019 — 72%, 2020 – 74%). Kõigis teistes ringkondades kuni 90 päevaga menetletud alaealiste osatähtsus vähenes (joonis 21).

Joonis 21. Alaealiste menetluspikkus piirkondade kaupa, 2020

Keskmiselt viidi menetlus laste osas läbi **92 päevaga**, mida on 3 päeva võrra enam kui eelmisel aastal (2019 — 89) (tabel 17). Viru RP menetles alaealisi võrreldes eelmise aastaga 20 päeva võrra kiiremini, samas Lõuna RP 33 päeva võrra kauem. Lõuna RP peab põhjuseks prokuröride vähesust.

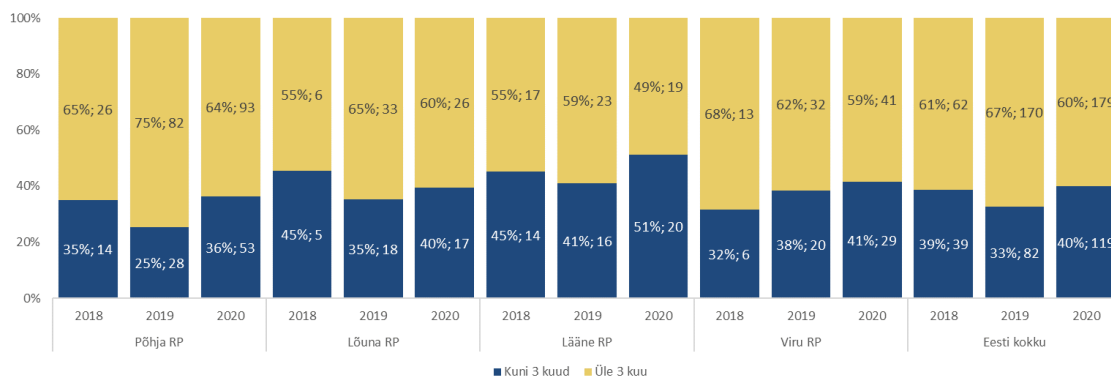
Tabel 17. Alaealiste keskmine menetluspikkus, 2018-2020

	2018	2019	2020
Lõuna RP	84	93	126
Lääne RP	84	78	77
Põhja RP	89	93	96
Viru RP	89	91	71
Riigiprokuratuur		70	
Kokku	87	89	92

9.3 Kiire kohtueelne menetlus alaealiste vastu toime pandud isikuvastastes kuritegudes

Kiire menetlusega tagatakse alaealise kannatanu turvalisus ja turvatunne ning vajalike abimeetmeteni jõudmine

80% alaealise kannatanuga KarS § 121 lg 2 p 2 kriminaalasjadest menetletakse vähem kui 3 kuuga

Joonis 22. Isikuvastases kuritegudes kannatanud alaealised, 2018 – 2020

Valdkonna eest vastutav **riigiprokurör Karin Talviste** selgitas, et tulemuste järgi oli seis 2020. aastal parem kui varem – s.t järjest rohkem nendest menetlustest said menetletud vähem kui 3 kuuga (Põhja RP-l ja Lääne RP-l +10% asjadest võrreldes eelmise aastaga, Lõuna RP-l +5%, Virul +3%), seega saab väita, et edasimineki siiski on. Perioodil tõusetus veidi ka tööjaotuse küsimus – alaealisi kannatanuid menetlevad samad prokurörid, kes alaealisi õigusrikkujaid, s.t kõiki asju korraga ei jõuta.

9.4 Perevägivald

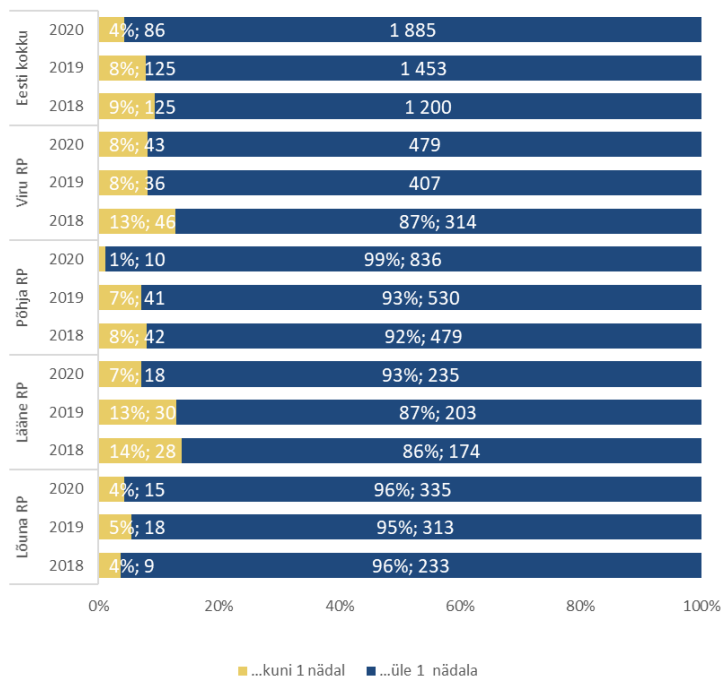
Lastega seotud perevägivaldakuritegude menetluse ajal on lastele tagatud turvalisus ja turvatunne; iga lapse abivajadust hinnatakse ning tehakse piisavad sammud vajaliku abi tagamiseks

Perevägivaldohvritele on tagatud toetav kohtlemine, kiire menetlus, kaitsemeetmete kasutamine ning koostöö partneritega lähtuvalt ohvri abivajadusest

Ühe nädalaga lõpliku menetlusotsuseni jõudvate KarS § 121 lg 2 p 2 kriminaalasjade osakaal kasvab

Lähenemiskeeldude rakendamine kasvab kõikide kuritegude puhul

Valdkonna eest vastutav **riigiprokurör Karin Talviste** selgitas, et perevägivaldakuritegude menetluskiirust pärssis 2020. aastal peamiselt koroonapandeemiast tingitud politseiurijate hõivatus muude ülesannetega, mistõttu ei olnud võimalust kiirmenetlusi läbi viia.

Joonis 23. Ühe nädalaga lõpliku menetlusotsuseni jõudnud kriminaalasjad (KarS § 121 lg 2 p 2 kuritegudes), 2018-2020

Tabel 18. Ajutise lähenemiskeelu kohaldamise määruste arv piirkondade lõikes, 2017–2020

	2017	2018	2019	2020
Harju Maakohus	3	13	11	2
Pärnu Maakohus	4	9	5	6
Tartu Maakohus	9	6	10	17
Viru Maakohus	6	22	21	19
Kokku	22	50	47	44

9.5 Raske korruptsioon⁸

Vähendada korruptsiooni läbi kuritegude avastamise ja sellega seoses tabamisrisiki suurendamise prioriteetsetes valdkondades ning kriminaaltulu konfiskeerimise

Korruptsiooniga seotud kriminaalasjade arv, kus on konfiskeeritud kriminaaltulu, kasvab

Kohtusse saadetud kriminaalasjade arv prioriteetsetes korruptsiooniasjades (KarS § 294, 300, 300-1)

⁸ Raske korruptsioonina on käsitletavad ametiisiku poolt oma ametiseisundi ärakasutamisel ja erasektoris toime pandavad kuriteod, mis on toime pandud kolme või enama isiku poolt või osalusel; ametiisiku või erasektoris tegutseva isiku eeldatav korruptiivne tulu on suurem kui olulise kahju määr (ületab 4000 eurot); korruptsiooniohtlike tehingute käive või eeldatavalt tekitatud kahju on suurem kui KarS-is ette nähtud suure kahju määr (ületab 40 000 eurot); teo toimepanijaks on kriminaalmenetlust läbiviiv ametiisik, kohtunik, prokurör, kõrgem uurimisametnik (sh PPV § 50 lg 1-4 tase jt sama taseme muu uurimisasutuse või julgeolekuasutuse ametnikud), Vabariigi President, Riigikogu liige, Vabariigi Valitsuse liige, põhiseadusliku institutsiooni juht, valitsusasutuse juht, avalik-õigusliku juriidilise isiku juht, riigi osalusega äriühingu juht või kohaliku omavalitsuse juht.

Tabel 19. Kohtusse saadetud kriminaalasjad, 2017-2020

	2017	2018	2019	2020
Lõuna RP	2	2	5	1
Lääne RP	4	3	3	0
Põhja RP	3	3	1	1
Viru RP	2	0	1	1
Riigiprokuratuur	2	4	2	2
Kokku	13	12	12	5

Tabel 20. Korruptsioonikuritegudes konfiskeerimine, 2017-2020

	2017	2 018	2019	2020
Konfiskeeritud krim.tulu, €	16 195	117 000	336 555	81 545
...kriminaalajade arv	5	1	5	2
Laekumata (tagamata) asendatud nõuded, €	11 850	129 266	500	0
...kriminaalajade arv	2	3	1	0
Kokku kriminaalajade arv	6	4	5	2

Valdkonna eest vastutav **juhtiv riigiprokurör Taavi Pern** selgitas, et prokuratuuri poolt 2020. aastal menetletud korruptsioonikuritegude osas on oluline märkida nähtavat langustrendi.

Prokuratuuri jaoks kõige olulisematest 2020. a kohtusse saadetud menetlustest ei eristu mõne korruptsioonikuriteo suuremat levikut võrreldes teistega. Nii oli 2020. a sarnaselt 2019. a kohtusse saadetud menetluste seas aktuaalne toimingupiirangute rikkumisega seonduv (nt Põhja RP poolt kohtusse saadetud kriminaalasi nr 19221000070, milles U. Arumäele esitati süüdistus maaeluministri nõunikuna toimepandud toimingupiirangu rikkumises), altkäemaksu andmise ja võtmisega seonduv (nt Riigiprokuratuuri kriminaalasi nr 18913000002), mille raames esitati kokku 7 isikule (5 füüsilist, 2 juriidilist) RIK poolt riistvara riigihangetega seotud altkäemaksu võtmise ning andmise eest ja Viru RP kriminaalasi nr 20913000002, mille raames esitati altkäemaksu andmises ja võtmises, samuti muudes kuritegudes (sh KarS § 184 lg 1 tunnustega kuritegudes) süüdistused kokku 2 inimesele - kõnealusel kriminaalajas mõisteti Maksu- ja Tolliameti Ida tollipunkti tolliinspektor-vahetusevanem K. Tšernilovski KarS § 294 lg 1 järgi süüdi selles, et ta on saanud altkäemaksu (sh salasigarettide ja kokaiini näol) M. Koltsovilt ning ametniku ametikohaga seotud omastamised (Riigiprokuratuuri kriminaalasi nr 18700000050), mille raames mõisteti kokkuleppemenetluses mh KarS § 201 lg 2 p-de 2 ja 3 alusel süüdi Õhuväe staabi side- ja juhtimissüsteemide osakonna spetsialisti ametikohal töötanud Armin Annus, kes omastas 48 935,16 euro väärtuses kaitsevägele kuuluvaid it-seadmeid.

Olgu märgitud, et kuigi K. Tšernilovski kriminaalasi formaalselt prokuratuuri riikliku prioriteedina käsitletav ei ole, töötas K. Tšernilovski siiski ametikohal, millel läbiviidud toimingutel (MTA haldustoimingud nt salakauba avastamiseks) võib olla oluline roll kriminaalmenetluste alustamiseks.

T. Perni hinnangul on prioriteetsete menetluste hulka Riigiprokuratuuris mõjutanud peamiselt korruptsioonivaldkonnaga tegelevate prokuröride kohtukoormus (nt Tallinna Sadama istungi näol) ning fakt, et 2021. a on kohtusse saatmisel mitu prioriteetsena käsitletavat ja suurt avalikku tähelepanu saanud korruptsioonikuriteo menetlust. Lõuna, Viru ja Lääne RP korruptsioonikuritegude menetlemist on tõenäoliselt mõjutanud kõnealusel valdkonnaga tegelevate prokuröride vahetus, samuti nimetatud piirkondade korruptsiooniprokuröride kohtukoormus: Lääne RP-s jõustus 2020. a kohtuotsus kolmes prioriteetses korruptsioonikuriteos – kriminaalasjad nr 18221000002, 17221000058 ja 17221000148; Lõuna RP-s jõustus kohtulahend kriminaalajas nr 1-19-5194 (tegemist on küll kohaliku tähtsusega KarS § 300-1 menetlusega) ning kuulutati esimese astme otsus suurt tähelepanu saanud V. Semilarski jt kriminaalajas (kriminaalasi nr 16913000074), Viru RP-s kuulutati esimese astme kohtu otsus

kriminaalasjas nr 17221000009, ühtlasi toimus aktiivne kohtumenetlus kriminaalasjas nr 17913000036. Vaid Põhja RP puhul ei ole võimalik tuvastada, et korruptsioonimenetlustega tegelevate prokuröride puhul takistanuks kriminaalajade kohtusse saatmist märkimisväärne kohtukoormus (2020. a kohtusse saadetud U. Arumäe kriminaalaja hakatakse arutama 2021. a) või menetluskoormus. Teadaolevalt on ka kõigis ringkondades kohtueelne menetlus lõpule jõudmas mitmes olulises korruptsioonimenetluses.

Korruptsioonimenetluste olulisemad trendid 2020. aastal

Sarnaselt 2019. a said ka 2020. a kõige suuremat avalikku tähelepanu toimingupiirangutega seotud menetlused. Seetõttu on oluline märkida, et kõnealusele kuriteole pole tähelepanu pööratud mitte ainult riiklikul, vaid ka kohalikul tasandil – nt sellest on eelmainitud kriminaalmenetlus nr 1-19-5194, millega A. Sprenk mõisteti kokkuleppemenetluses süüdi KarS § 300-1 lg 1 järgi ja karistati tingimisi 6-kuulise vangistusega 1-aastase katseajaga KarS § 73 alusel. A. Sprenk osales volikogu esimehena otsuste tegemisel, millega vöörandati tasuta vallale kuuluvad kinnistud MTÜ-le, mille juhatuse liige ta ise oli.

Süüdimöistva kohtuotsusega päädinud kriminaalasi omab mõju kohaliku tasandi valitsemise ja avalike vahendite kasutamise ausamaks ja läbipaistvamaks muutmisel. Nimetatud juhtum pälvis kohalikul tasandil ka meedias suurt tähelepanu. Vallavolikogu esimees A. Sprenk kasutas ära valdade ühinemisel inimestes tekkinud hirme ja veenis endaga koos võimul olijaid, et kohalik hariduselu jätkub pärast valdade ühinemist ainult juhul, kui kohaliku kooliga seotud vara läheb temaga seotud MTÜ-le. Kohalik kool aga ei jätkanud tegutsemist sellele vaatamata. Otsus oli oluline, sest kuigi vara ülemineku oli otsustanud kollegiaalne organ volikogu, leidis kohus võimaliku olevat üks isik selles asjas süüdi mõista ja sel ühel isikul polnud võimalik „pugeda kollegiaalse organi selja taha“ ning sellega vastutusest pääseda. Täna seks on kohaliku omavalitsuse jaoks ka selle vara kantimise otsuse tagajärjed tagasi pööratud ning KOV taotleb Rahandusministeeriumi kaudu oma vara tagasi. Võib ka arvata, et edaspidi ollakse selliste tehingute suhtes tähelepanelikumad ja korrektsemad.

Toimingupiirangute rikkumisega seonduvalt võib tulevikus kohtupraktikale olulist mõju avaldada Viru RP kriminaalaja nr 17913000036 kohtulahend. Kohtud leidsid, et toimingupiirangu objektiivse koosseisu elemendid - korruptsioonivastases seaduses sätestatud toimingupiirangu rikkumise tähenduses, on olemas, asusid aga seisukohale, et tõendatud ei ole rikkumise suur ulatus. Samuti leidsid kaks kohtuastet, et süüdistuses kajastuv faktiliste asjaolude kirjeldus vastab küll formaalselt KarS § 294 lg ja § 298 lg 1 objektiivsetele tunnustele, kuid igapäevases majandustegevuses isikutevaheliste eraõiguslike tehingute puhul on üldisest hinnakirjast erinevate pakkumuste tegemine ja soodsama hinna küsimine tavapärane ja pole tuvastatud, et ametiisik sai soodustused vastutasuna ametiseisundi kasutamise eest, samuti leiti, et soodustused olid väheväärtuslikud.

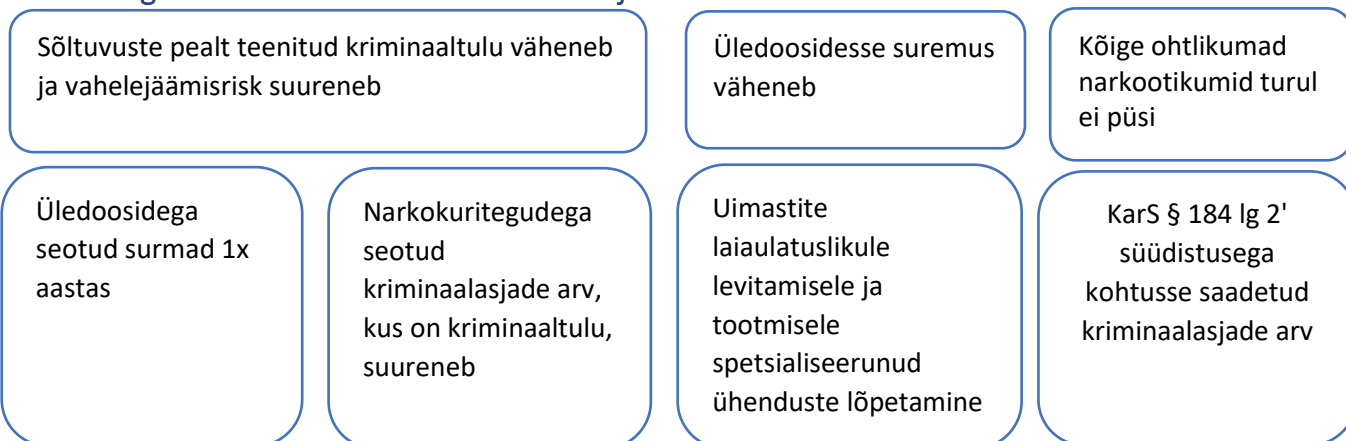
Toimingupiirangutega seonduva osas on ehk kõige olulisem märkida seda, et just KarS § 300-1 rakendamise seotud diskussioonid on viinud olukorrani, kus avalikkuses on sõna võetud kõnealuse kuriteokoosseisu dekriminaaliseerimiseks (nt Arstide Liidu ettepanek) ning kus teadaolevalt on poliitikute seas liikunud ka eelnõu KarS § 300-1 dekriminaaliseerimiseks tervikuna. Koostaja hinnangul on seega tähelepanu pööratud olulistele ühiskondlikele valukohtadele.

Teiseks olulisemaks 2020. a tuvastatud korruptsioonikuritegevust mõjutavaks trendiks on muret tekitavad korruptsioonijuhtumid, milledes on kahtlustusi esitatud ka õiguskaitseasutuste töötajatele. Riigiprokuratuuri juhtida on hetkel kaks korruptsioonimenetlust, milles on kahtlustused esitatud kahele politseiametnikule, kelle tööülesandeks oli mh aususe kohustuse rikkumisega seotud kuritegude avastamine ja menetlemine. Fakt, et lühikese aja jooksul on kahtlus korruptsioonikuriteos

esitatud mitmele õiguskaitsevaldkonnaga seotud inimesele (lisaks eelmainitud juhtumitele ka Viru RP K. Tšernilovski kriminaalasi) viitab sellele, et aususe kohustuse rikkumisega seonduvas võib probleeme olla ka õiguskaitseasutustes – eelnev võib mõjutada aga omakorda korrupsiooni tajumist ning korrupsiooni suhtumist tervikuna.

Kolmandaks 2020. a tuvastatud ja tulevikku mõjutada võivaks trendiks aususe kohustuse rikkumisega seotud menetlustes on mõjuvõimuga kauplemisega seotu. KarS § 298-1 rakendamispraktika varasematel aastatel on olnud napp. 2020. a jõustus kohtuotsus kriminaalasjas nr 1-18-8101, milles M. Dsiss mõisteti süüdi KarS § 298-1 lg 1 tunnustega kuriteo toimepanemises - M. Dsissi mõjuvõimuga kauplemine seisnes süüdistuse kohaselt kokkuvõtlikult selles, et ta lubas E. Isokile kasutada Veeteede Ameti dokumendihaldussüsteemi andmete migratsiooniteenuse hankel oma mõjuvõimu selleks, et E. Isok saaks sellel hankel ebavõrdse eelise. Vastutasuks mõjuvõimu kasutamise eest küsis M. Dsiss E. Isokilt 4000 eurot (olgu siinjuures märgitud, et M. Dsissi kriminaalasi võib omada laia mõju altkäemaksuga seonduvalt – kohtud käsitlesid kõnealuses kriminaalasjas ametialase teo eest vastutasuks töölepingu küsimist ning selle töö eest tasu saamist tavapärase töölepingu täitmisena).

9.6 Tugevatoimeliste uimastite tootmine ja laiaulatuslik levitamine

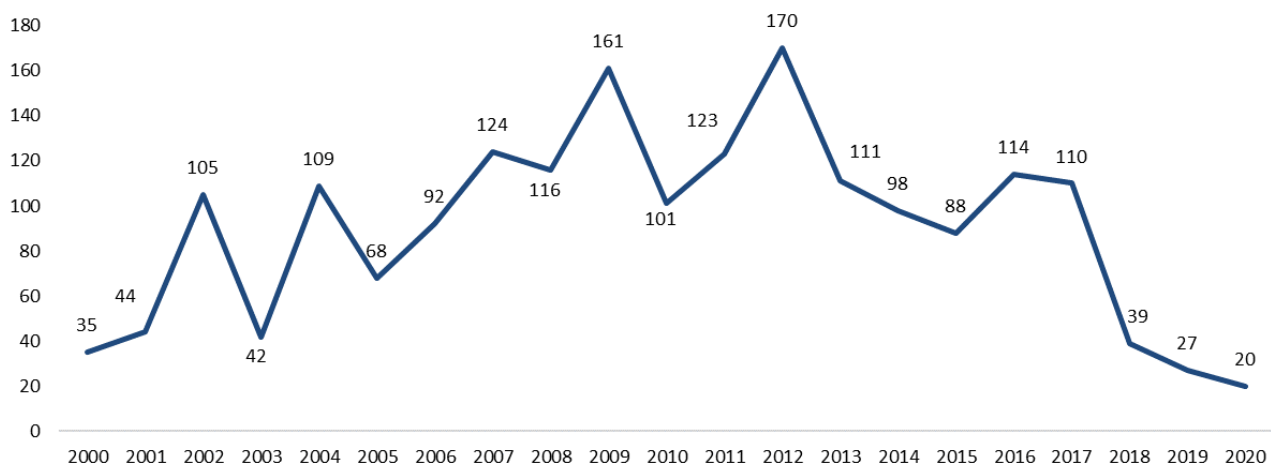

Tabel 21. KarS § 184 lg 2¹ kohtusse saadetud kriminaalasi ja isikud, 2017 – 2020

	Krim.asjade arv	Isikute arv
2017	10	15
2018	6	17
2019	13	17
2020	12	15

Tabel 22. Kriminaalasi arv, kus konfiskeeriti narkotulu, 2019 – 2020

	2019		2020	
	Krim.asjade arv	Konfiskeeritud vara	Krim.asjade arv	Konfiskeeritud vara
Lõuna RP	18	95 117	17	176 371
Lääne RP	14	47 756	11	15 318
Põhja RP	71	457 909	50	303 418
Viru RP	25	169 287	21	106 353
Riigiprokuratuur	8	1 561 684	6	326 804
Kokku	136	2 331 754	105	928 264

Joonis 24. Narkootikumide üledoosidest põhjustatud surmade arv, 2000-2020

Valdkonna eest vastutav **riigiprokurör Vahur Verte** selgitas, et enimohtlikemaist narkootikumidest on fentanüülide pakkumus võrrelduna 2017. a ja varasemate aastatega jätkuvalt väga madal. EKEI ja PPA andmeil on 2020. a tuvastatud fentanüüle kokku 22 erineva ekspertiisi käigus (vs 2019 - 53; 2018 - 132), mille käigus leiti kokku 157 grammi karfentanüüli (20 ekspertiisi) ja alla poole grammi fentanüüli (2 ekspertiisi).

Olulisimatest fentanüülidega seotud kriminaalajadest tuleks välja tuua Riigiprokuratuuri menetluses oleva **süüdistatava S.P** kriminaalaja nr **19221000040** (1-20-8824), mille raames saadi kätte lõviosa tänavu leitud karfentanüülist (122,53 grammi).

Seonduvalt fentanüülide levitamise tegevate gruppide tegevuse tõkestamisega tuleb täiendavalt ära märkida ka **vendade Paul ja Dimitri Kärbergi** uue kriminaalaja **19221000045** (1-20-4985), milles Riigiprokuratuur esitas neile ja Vadim Skorkin'ile ja Indrek Repnaule süüdistuse ca 10 kilo fentanüüli ja ca 33 kilo fentanüüli lähteaine ebaseaduslikus käitlemisel. Siiski tuleb rõhutada, et tegemist oli tinglikult kriminaalaja 16221000072 (1-17-10573) jätkuga, kus leitud fentanüüli ja lähteaine näol oli tegemist vendade nõ vahelaoga, mitte aktiivselt tänavatel müüdava narkootikumiga. Samas aine kogusest lähtuv oli likvideeritud ohu potentsiaal märkimisväärne.

Fentanüülide leviala on jätkuvalt Harjumaa ja Ida-Virumaa. Kokku tuvastati fentanüüle kolmes Põhja prefektuuri menetluses olevas kriminaalajas nr 20230100476, 20231701046 ja 20230100359, ühes Keskkriminaalpolitsei menetluses olevas kriminaalajas nr 19221000040 (S.P) ja ühes Ida prefektuuri menetluses olevas kriminaalajas nr **20240100011 (R.R)**.

Lisaks S.P kriminaalajale (122,53 grammi karfentanüüli) oli ainus märkimisväärne karfentanüüli leid 2020. aastal Põhja prefektuuri kriminaalajas nr 20230100359, kus sündmuskohalt leiti 27,82 grammi karfentanüüli ja metadooni sisaldavat pulbrit (menetlus lõpetati 11.08.2020.a kahtlustatava tuvastamatusega), ning Ida prefektuuri kriminaalajas nr 20240100011, kus R.R'lt saadi kätte 5,73 grammi karfentanüüli ja metadooni sisaldavat pulbrit. Kriminaalajades 20230100476 ja 20231701046 leiti esimeses 0,399 grammi ja teises 0,015 grammi karfentanüüli, metadooni ja fentanüüli segu.

Kokkuvõttes on põhjendatud järeldada, et fentanüülide levik on Eestis jätkuvalt madal, mis väljendub ka narkootiliste ainete üledooside ja üledoosidest põhjustatud surmade jätkuvas languses. Narkootiliste ainete üledoosi fikseeriti 2020. a kokku 418, mis on võrrelduna 2019. a sama perioodiga küll 33 rohkem (418 vs 385), ent siiski ligi neli korda vähem kui aastal 2017 (418 vs 1551).

Ka narkootiliste ainete üledoosidest põhjustatud surmade arv püsib jätkuvalt langustrendis ning 2020. aastal fikseeriti esmastel andmetel kokku 20 narkootikumide üledoosidest põhjustatud surmajuhtu, mis on väikseim alates aastast 2000.

Menetlev piirkond	enesetapp	Narko	tulesurm	tööõnnetus	uppumine	Kokku
Ida prefektuur	32	5	6		8	51
Lõuna prefektuur	52	3	11	2	22	90
Lääne prefektuur	36	1	7		18	62
Põhja prefektuur	74	11	16	1	15	116
Kokku	194	20	40	3	63	319

Fentanüülide pakkumuse madalal hoidmise kõrval on jätkuvalt oluliselt panustatud ressurse teiste tugevatoimeliste uimastite pakkumise vähendamisse, eeskätt amfetamiinide ja kokaiini kättesaadavuse piiramise (viimane pakub eeskätt menetluslikku huvi kuivõrd kokaiini levitajate hierarhias kõrgemal paiknevad isikud omavad tihtipeale otsekontakte Hispaanias resideeruvad organiseeritud kuritegevuse esindajatega ning kokaiini müügist saadav kriminaaltulu on üheks oluliseks organiseeritud kuritegevuse sissetuleku allikaks). Nimetatust tulebki vast välja tuua Riigiprokuratuuri menetluses oleva kriminaalasja nr **1-20-1208**, kus suures koguses kokaiini ebaseaduslikus käitlemises said süüdistuse varem kahel korral kokaiini maaletoomises süüdi mõistetud **K.K** ning juba üheksakümneandel organiseeritud kuritegevuses olulist mõju omav, kuid viimased aastad Hispaanias resideeruv **M.R.**

Teistest enamohalikematest narkootilistest ainetest on samas jätkuvalt laialdaselt levinud amfetamiinid, mida tuvastati mullu kokku 718 ekspertiisi käigus kokku ca 153 kilo (2019 - 561 ja 60,5 kilo; 2018 - 720 ja 178 kilo), ning kokaiin, mida tuvastati mullu 198 ekspertiisi käigus (2019 - 197, 2018 - 195), ning MDMA, mida tuvastati mullu 356 ekspertiisi käigus (2019 - 300, 2018 - 358), sh nii kokaiini kui MDMA konfiskeeritud kogused on märkimisväärselt suurenenud, ent see on peamiselt tingitud üksikute kriminaalasjade raames leitud ja ära võetud väga suurtest kogustest, mitte käibes olevate keskmiste koguste suurenemisest. Näiteks lõviosa amfetamiinidest saadi kätte Viru Ringkonnaprokuratuuri kriminaalasjas nr **1-20-8308**, kus **A.P**'lt saadi kokku ca 50 kilo MDMA'd (120 000 tabletti), ca 70 kilo amfetamiini vedelikuna (ca 44 kilo puhast amfetamiini), samuti ca 2 kilo MDMA'd kristallina, ning Viru Ringkonnaprokuratuuri kriminaalasjas **1-20-9586**, kus **V.S**'lt saadi kokku ca 15 kilo väga puhast amfetamiini, ca 5 kilo kokaiini ja ca 5 kilo marihuaanat.

Ainegrupp	2018		2019		2020	
	Esinemise kordi	Aine kogus, g	Esinemise kordi	Aine kogus, g	Esinemise kordi	Aine kogus, g
Amfetamiin ja ATS	720	178318	561	60451	718	153954
Fentanüülid	132	742	53	6791	22	157,5
GHB ja selle analoogid	124	135425	60	125005	127	44255
Hallutsinogeenid	159	635	95	529	123	1514
Heroin	7	11	4	4	2	1,4
Kanep ja selle produktid	1021	78595	1460	168189	1263	134444
Katinooni derivaadid (sh Alfa-PVP)	43	1445	89	2317	54	1130
Kokaiin	195	3193	197	15360	198	413552
MDMA ja analoogid	358	7667	300	18807	356	72553
Uued narkootilised ained (nn NPS)	9	259	38	176	41	5443

Riigiprokuratuur keskendus 2020. aastal jätkuvalt fentanüülide pakkumuse madalal hoidmisel, mille raames said täiendavad süüdistused **vennad Kärbergid** (kokku ca 10 kilo fentanüüli ja ca 33 kilo lähteaineid), ent ka **S.P (kriminaalasi 1-20-8824)**, kes oli enda ümber koondanud arvestatavat mõju omavad narkokurjategijad, kes tegelesid nii karfentanüüli, ent ka pea kõigi teiste narkootiliste ainete müümisega Harjumaal (sh kokaiin, amfetamiin, MDMA jt).

Teise olulisema suunana jätkati täiendavalt nõ pimeveebis suuremahulise narkomüügi tõkestamisega. Kohtusse saadeti kriminaalasjad nr **1-20-4653** ja **1-20-9022**, milles süüdistatakse isikuid kokku ca 60 kilo erinevate narkootiliste ainete pimeveebis Harjumaal müümisel.

Põhja Ringkonnaprokuratuuri tööpiirkonnas võrrelduna 2019. aastaga olulisi muutusi ei ole täheldatud. Mõningasi muutusi tõi COVID19 viirus, kuid eelkõige mõjutas see nõ madalamal tasemel müüjaid ja üksiküritajaid, heade rahvusvaheliste kontaktidega narkokurjategijaid see väga ei takistanud ja võimaldas ainete hindu (ca 10%) tõsta. Kevadel oli märgata, et lõpptarvitajatel tekkis probleeme kanepi hankimisega (tulenevalt COVID-19 viirusega seotud piirangutest), kuid see oli lühiajaline probleem. Fentanüüliga seotud kriminaalasju on väga vähe, ent selle kõrval on jätkuvalt üksikutes kriminaalasjades väikestes kogustes täheldatud uute opiaatide levikut (nt isotaniseen, mitrafüniin). Alfa-PVP levik võrrelduna 2019. aastaga praeguseks pea kadunud. Põhjustena võib tuua välja esmalt COVID-19 tõttu piiride sulgemine (eeskätt Venemaaga), ent ka alfa-PVP levitamise seotud isikute kinnipidamine.

Põhja Ringkonnaprokuratuur suunab üha enam ressursse nõ pimeveebis või poolkinnistes internetigruppides narkootiliste ainete pakkumuse vähendamisele. Kohtusse on saadetud kriminaalasjad nr **1-20-2503** ja **1-20-2868**, kus süüdistatavad müüsid aineid pimeveebis, ning kriminaalasjad nr **1-20-9436** ja nr **1-20-8762**, kus süüdistatavad müüsid aineid WickrMe ja Telegram suhtlusgruppides.

Põhja Ringkonnaprokuratuuri 2020 olulisematest kriminaalasjadest tuleb lisaks ülal mainitud kriminaalasjale nr 1-20-2503 välja tuua ka kriminaalasi nr **1-20-1453**, mille raames J.B. mõisteti süüdi ca poole kilo kokaiini maale toomises, ning kes omab häid kontakte naaberriikide narkokurjategijate seas. Täiendavalt väärrib märkimist kohtuasjad nr **1-20-8893** ja **1-20-9264**, kus süüdistused said viis isikut, kes tegelesid 2019/2020 suurtes kogustes alfa-PVP Venemaalt Eestisse tarnimisega ja Tallinnas levitamise. Pärast nende kinnipidamist langes märgatavalt ka alfa-PVP levik Tallinnas.

Viimaseks väärrib Põhja Ringkonnaprokuratuuri menetluses olevatest kriminaalasjadest välja toomist kriminaalasjad nr **1-20-7387** ja **1-20-9399**, kus süüdistatavad on aastaid tegelenud Tallinnas suures koguses kokaiini müümisega, omades ka lähedasi sidemeid organiseeritud kuritegevusega.

Lääne Ringkonnaprokuratuuri tööpiirkonnas on peamiseks ebaseaduslikult käideldavateks aineteks jätkuvalt marihuaana, amfetamiin, MDMA, kokaiin ja GHB (GBL). Olulisi muutusi võrrelduna varasemaga ei ole, mõneti on täheldatav GHB ja GBL käitlemise kasv.

Lääne Ringkonnaprokuratuuri 2020. aasta olulisematest kriminaalasjadest tuleb esmalt välja tuua kriminaalasi nr **1-20-1108**, milles kolm isikut said süüdistuse Hispaaniast Eestisse marihuaana tarnimises. Nimetatud kriminaalasi tähtsus seisneb tõigas, et Lääne Ringkonnaprokuratuur on viimased paar aastat üritanud tabada isikuid, kes varustavad ja kontrollivad Haapsalu ja Lääne-Eesti narkoturgu.

Teiseks tuleb välja tuua kriminaalasja nr **1-20-8981**, kus teiste seas sai süüdistuse Lääne Ringkonnaprokuratuuri tööpiirkonda suurtes kogustes amfetamiiniga varustaja. Kokku sai süüdistuse kuus isikut ning mõneks ajaks on üks oluline amfetamiini varustuskanal suletud.

Viimaseks tuleb välja tuua kriminaalasja nr **1-20-6641**, kus nelja isikut süüdistati Pärnumaal kanepitaimede kasvatamises (leiti 215 kasvavat kanepitaimet kogukaaluga ca 4,1 kilo).

Täiendavalt väärib märkimist tõik, et 03.04.2020 jõustus kohtuasi **1-18-2232** (Staritšenkovi, Viitkini, Saadi süüdistusasi), milles Riigikohtu otsus evib KarS § 184 lg 2' edaspidisele sisustamisele olulist mõju. Näiteks pool aastat hiljem, s.o 25.11.2020.a tegi Riigikohus otsuse kohtuasjas nr **1-18-5815** (A.Tartu jt), milles Riigikohus jätkas lahendis 1-18-2232 kehtestatud seisukohtadest lähtumist.

Lõuna Ringkonnaprokuratuuri tööpiirkonnas on märksa enam pühendatud ressursse narkootiliste ainete Lätist Eestisse sisseveo tõkestamisele ning regionaalset mõju omavate gruppide tegevuse halvamisele.

Lõuna Ringkonnaprokuratuuri 2020. aasta olulisimatest kohtusse saadetud kriminaalajadest võib esmalt välja tuua kriminaalasja nr **1-20-5874**, milles **Sander Kuragin** mõisteti süüdi suurtes kogustes GBL käitlemises. Menetluse käigus tuvastati, et Sander Kuragin tellis Hollandist DPD vahendusel korraga vähemalt 5 liitri kaupa Eestisse GBL-i, mida levitati nii Eestis kui ka tarniti edasi Soome. Tema kinnipidamisega halvati Lõuna-Eestis olulise GBL/GHB levitaja tegevus, kes propageeris ka ise laialdaselt GBL tarvitamist eluviisina (nt tema telefonis olid videoklipid, millest nähtus GBL jootmine nii pere koerale kui ka vanaemale, samuti sõpradega korteripidudel ja autoga sõitmiste ajal GBL tarvitamine), ent lisaks sellele süüdistati Sander Kuraginit ka vägistamises, kus kannatanu ütluste kohaselt uimastati ta GBL-ga.

Samuti saab ühe olulisema Lõuna Ringkonnaprokuratuuri tööpiirkonna eelmise aasta kriminaalajana välja tuua ka **1-20-2478**, millise kriminaalajaga tõkestati kuue isiku tegevus, kes olid alates aastast 2014 tegelenud Tartus marihuaana müümisega.

Viru Ringkonnaprokuratuuri tööpiirkonnas on jätkuvalt levimas alfa-PVP (eeskätt Narvas), samuti marihuaana, amfetamiin, MDMA ja kokaiin. Kõige enam ressursse panustati 2020. aastal piirkonnas amfetamiini tootvate isikute tuvastamisele ning selle kallal jätkatakse tööd ka 2021. aastal. Täiendavate märksõnadena võib välja tuua COVID-19 tõttu Venemaalt Eestisse narkootiliste ainete impordi kokkukuivamise, ent selle asemel on täheldatud uusi tarnekanaleid otse Hollandist Ida-Virumaale.

Viru Ringkonnaprokuratuuri poolt eelmisel aastal kohtusse saadetud kriminaalajadest tuleb esmalt välja tuua juba ülal mainitud kriminaalajad 1-20-8308 ja 1-20-9586, kes mõlemas kriminaalajas käitlesid süüdistatavad ülisuurtes kogustes erinevaid narkootilisi aineid, ent omasid ka arvestatavat mõju organiseeritud kuritegevuse hierarhias.

Täiendavalt tuleb eraldi välja tuua kriminaalajad nr **1-20-917**, **1-20-4347** ja **1-20-6537**, kus erinevate kriminaalajade raames on süstemaatiliselt tõkestatud organiseeritud narkokuritegevuse hierarhias erinevatel astmetel asuvate isikute tegevust ja tõhusalt nõrgestatud grupeeringute mõju Ida-Virumaal.

9.7 Suure kahjuga majanduskuritegevus

Vahelejäämisriski suurenemine ja majanduskuriteo toimepanija tõhus mõjutamine

Majanduskeskkonda enim kahjustavate inimeste tegevuse pärssimine

Ausa majanduskeskkonna, riigi rahandushuvide ja kannatanute kaitse

Konfiskeeritud kriminaaltulu ja avalikõiguslike nõuete kasv

75% kriminaalasjade menetlusaeg on prokuratuuris alla 4 kuu

Analüüsipõhiste majandusajade osakaal KKP-s on üle 60%

- 2020. aastal konfiskeeriti majanduskuritegudes kriminaaltulu **117 261** eurot. Tsiviilhagide tagamiseks ning menetluse kestel vabatahtlikult hüvitatud nõuete kogusumma oli **2 471 020** eurot.
- Majandusajade menetlusaeg prokuratuuris oli 2020. aastal alla 4 kuu **44%** kriminaalasjadest, sj Riigiprokuratuuris 100%, Lääne RP-s 75%, Põhja RP-s 50%, Viru RP-s 38% ja Lõuna RP-s 25%.
- Analüüsipõhiste majandusajade osakaal KKP-s 2020.aastal oli **80%** (alustatud 10 kriminaalmenetlusest olid 2 avalduste alusel).

Valdkonna eest vastutav **riigiprokurör Sigrid Nurm** selgitas, et 2020. aastal on suurima kahju ja mõjuga alustatud kriminaalmenetlused seotud investeerimisplatvormidega ja hoiu-laenuühistutega. Nii Riigiprokuratuuris kui Põhja Ringkonnaprokuratuuris on menetluses ühisrahasutusplatvormidel toimunud investeerimiskelmusi puudutavad kriminaalmenetlused. Sarnaselt ühisrahasutusplatvormidele on alustatud menetlust ka mitme hoiu-laenuühistu osas. Nimetatud kuriteod ei ole eripärased mitte teoviisi ega ka uudsete veebilahenduste kasutamise poolest, vaid antud kriminaalasjades on kannatanutena puudutatud tuhanded inimesed üle Euroopa ja sajad inimesed Eestist. Niivõrd mahukate asjade menetlus seab väljakutseid nii kohtueelsele menetlusele kui ka kohtumenetlusele, kuna sellises mahus rahvusvahelisi asju, kuhu tuleb kaasata mitu tuhat isikut, ei ole Eesti õigussüsteemis varem olnud.

Lisaks on 2020. aasta võtmes oluline rõhutada, et loodud Euroopa Prokuratuuri näol on Eesti saanud juurde kaks delegaatprokuröri, kes spetsialiseeruvad alates 2021. aastast eelkõige soodustuskelmuste menetlemisele, mis omakorda tähendab Euroopa finantshuve kahjustavate menetluste jagunemist olemasolevate prokuröride ja Euroopa prokuröride vahel. Ressursi ümberjagamine ja asjade prioriseerimine annab võimaluse tulevikus tegeleda suuremas mahus kelmuste menetlemisega, mis omakorda tagab suurema mõju valdkonnas.

2020. aastal defineeris prokuratuur majanduskuriteo mõiste ning ühisele arusaamale jõuti selles, et majanduskuriteo definitsioonis lähtutakse eelkõige piirkondlikust mõjust kohalikule majandusele, olenemata sellest, millise konkreetse paragrahvi alla konkreetne kriminaalasi kvalifitseerub. Eelkõige loetakse majanduskuritegudeks karistusseadustiku 21. peatükis nimetatud kuritegusid, kuid olulise mõjuga omastamised, kelmused või muud varavastased kuriteod, kui nad omavad olulist mõju piirkondlikult, tuleb lugeda olulisteks majanduskuritegudeks ja seega on nende menetlemine riiklikuks prioriteediks.

Heaks näiteks saab tuua **Lääne Ringkonnaprokuratuuris** jõustunud kohtuotsuse kriminaalasjas nr 1722100066 (1-20-4905), milles taotlesid PRIAlt maaparandusmeetmest toetust Pärnu maakonnas Väandra ümbruses asuvad samade isikutega seotud 8 äriühingut (OÜ Frenord, Tammekäära OÜ, Lüüste Agro OÜ, OÜ Viljamaa, OÜ Loodusveis, OÜ Bioheat, OÜ Jõemaa, OÜ Kivimurru) ja 2 mittetulundusühingut (MTÜ Raja Maaparandusühistu ja MTÜ Kivissaare Maaparandusühistu). Kokku taotleti toetust 1 467 656 eurot, millest jõuti välja maksta 953 733,61 eurot. Menetluse käigus PRIA-ga sõlmitud kompromissidega tasuti üle 250 tuhande euro soodustuskelmusega tekitatud kahju katteks. Kohtus mõisteti süüdi Tiit ja Tiina Soosaared, teiste süüdistatavate suhtes lõpetati menetlus oportuniteediga.

Suures ulatuses kahju hüvitamine toimus ka **Põhja Ringkonnaprokuratuuri** poolt kohtusse saadetud kriminaalasjas, milles kokkuleppemenetluses lahendati kriminaalasi nr 19930000327 (1-20-2671), mis puudutas arvevabriku teenust osutavaid isikuid. Kriminaalasja raames tuvastati maksukohustuse varjamine summas 872 928,55 eurot ja aktsiisi tasumata jätmise summas 1 075 080,59 eurot. Kokkuleppemenetluse otsus puudutas D. Polonski, R. Pikuliki, B. Arasoni, J. Jakobsoni, OÜ Fertum Holdingu, CMC Group OÜ, Kompernigo OÜ süüdimõistmist. Kõigile füüsilistele isikutele mõisteti osaliselt reaalne vangistus, juriidilistele isikutele rahalised karistused vastavalt 223 000, 75 000 ja 56 000 eurot. Rahuldati Maksu- ja Tolliameti avalik-õiguslik nõue summas 1 448 168,75 eurot, mille tagamiseks oli kriminaalmenetluses raha 505 962,87 eur ja 51 083,04 USD, lisaks seati hüpoteek avalik-õigusliku nõude graafikujärgsete maksete tasumise tagamiseks süüdistatava kinnistule summas 240 336 eurot.

Lisaks vajab märkimist **Viru Ringkonnaprokuratuuri** poolt kohtusse saadetud kriminaalasi nr 17740000164 (1-20-2373), mis lõpetati kohtus oportuuniteediga. Kriminaalasjas süüdistati Vitali ja Aleksandr Kanevskit ja Marina Korziniat KarS § 384 lg 1 järgi maksejõuetuse põhjustamises. Süüdistatavad võõrandasid perioodil 01.03.2015 kuni 15.10.2015 AS-ile Roolid kuuluva kogu äriühingu põhivara, millega põhjustasid AS-i Roolid maksejõuetuse. Süüdistuse kohaselt tekitati äriühingule maksejõuetuse põhjustamisega kahju 679 000 eurot. Kohtumenetluse ajal tasus Aleksandr Kanevski OÜ-le Logos Trans 73 645,11 eurot, mille tulemusena AS Roolid pankrotimenetluses saavutati kompromiss ja pankrotimenetlus lõpetati ning kannatanu esindaja võttis hagi kriminaalasjast tagasi. Seega saavutas menetlus oma eesmärgi ning kannatanule hüvitati talle tekitatud kahju. Süüdistatavatele määrati kohustus teha üldkasulikke tööd.

Aktsiisikuritegude osas on olulisim **Lääne Ringkonnaprokuratuuris** kohtuotsuseni jõudnud Ainar Oja ja HDR Ehitus OÜ süüdimõistmine kriminaalasjas nr 20930000098 (1-20-6175) KarS § 376 ja KarS § 389-1 järgi. Isikud tõi üle piiri rekordilise koguse salasigarette. Tegemist oli Maksu- ja Tolliametis 2020. aastal kinni peetud suurima ebaseaduslike tubakatoodete piiriülese edasitoimetamisega – 9,6 miljonit sigaretti, millelt aktsiisi tulnuks maksta 1 372 800 eurot. Ainar Ojalt mõisteti Eesti riigi kasuks välja 1 508 418,42 eurot, sellest ligikaudu 136 000 eurot solidaarselt HDR Ehitus OÜ-ga, mis on kaetud arestitud varaga. Lisaks on arestitud vara avalik-õigusliku nõude katteks üle 227 000 euro.

Lõuna Ringkonnaprokuratuuris jõustus kohtuotsus kriminaalasjas nr 20930000080 (1-20-3027) Marti Müüri, Vladimir Semenov ja Alexander Frolovi osas, keda süüdistati salasigarettide käitlemises. M. Müür, V. Semenov ja A. Frolov koos seni tuvastamata isikutega toimetasid alates 2019. aasta suvest kuni 15. märtsini 2020 suures koguses Eesti Vabariigi maksumärgiga märgistamata ja nõuetele mittevastavas müügipakendis tubakatooteid Vene Föderatsioonist läbi Koidula piiripunkti Eestisse, peidetuna Audi A8 istmete seljatugesesse. Kokku toimetati Eestisse 202 720 sigaretti, mis siin turule paisati. Menetluse käigus arestiti konfiskeerimise tagamiseks sõidukid väärtusega 6500 eurot, sularaha 1665 eurot ja välisvaluuta 27 650 rubla (s.o 343,94 eurot).

Viru Ringkonnaprokuratuur on kohtusse saatnud kaks kriminaalasja, milles isikuid süüdistatakse salakaubaveos, nimelt sularaha üle piiri toimetamises. Kriminaalasjas 19930000267 (1-20-4373) konfiskeeriti nn rahamuulalt 47 590 eurot ning kriminaalasjas nr 19930000032 (1-20-4384) 68 600 eurot.

Maksukuritegudes olulisemad lahendini jõudnud kriminaalasjad on **Põhja Ringkonnaprokuratuuris** kohtuotsuse saanud kriminaalasi nr 12930000532 (1-18-5772), milles süüdistati Jevgeni Gomberski OÜ Deoro Trade juhatuse liikmena kullaäris käibemaksupettuse toimepanemises, kahju suurus ulatus 3 135 150,54 euron. Juriidilisele isikule mõisteti karistuseks rahaline karistus 3,2 miljonit eurot ning J. Gomberski osaliselt reaalne vangistus.

Lõuna Ringkonnaprokuratuuri poolt saadeti kohtusse kriminaalasi nr 16930000182 (1-18-10490), milles oli esitatud süüdistus Juulia Mahlapuule, Tarmo Mahlapuule ning TM Kaubanduse OÜ-le. Süüdistuse kohaselt esitasid isikud maksuhaldurile käibedeklaratsioonides valeandmeid ning saavutasid enammakstud käibemaksu tagastamise 94 502,61 euro ulatuses, lisaks süüdistati T. Mahlapuud maksejõuetuse põhjustamises. Kohus rahaldas Maksu- ja Tolliameti avalik-õigusliku nõudeavalduse ning mõistis Juulia Mahlapuult solidaarselt Tarmo Mahlapuuga välja Eesti Vabariigi kasuks 50 732,7 eurot ning Pajuristi Alusmäe OÜ (pankrotis) (endine Sakkose OÜ) tsiviilhagi ja tunnistas kehtetuks Sakkose OÜ poolt TM Kaubanduse OÜ-le asjade üleandmise tehingud ja rahaldas Pajuristi Alusmäe OÜ (pankrotis) poolt T. Mahlapuu vastu esitatud tsiviilhagi ja viimaselt mõisteti Pajuristi Alusmäe OÜ (pankrotis) kasuks välja 563 704 eurone kahjuhüvitis.

Viru Ringkonnaprokuratuuris jõudis 18.06.2020 süüdimõistva kohtuotsuseni kriminaalasi nr 18930000311 (1-20-4388), mis puudutas Stableproff OÜ-d, J. Belousovit ja S. Gussarovi, kes mõisteti süüdi KarS § 389-1 järgi maksudeklaratsioonides valeandmete esitamises. Tasumata maksude summaks oli kokku 107 600 eurot. Avalik-õigusliku nõude katteks arestiti vara summas 40 977 eurot, mis kohtuotsuse alusel edastati riigile.

Lääne Ringkonnaprokuratuuris sai 2020. aastal süüdimõistva kohtuotsuse kriminaalasjas nr 18930000153 Janar Kase süüdistuses KarS § 389-1 lg 1 ja OÜ Vesiroosi Villa süüdistuses KarS § 389-1 lg 3 järgi. J. Kase OÜ Finla ja Vesiroosi Villa OÜ juhatuse liikmena ehitas Pärnu linnas uusi korterelamuid ning müüs kortereid, jättes riigile vajalikud maksud deklareerimata ja maksmata, tekitades riigile enam kui suurele kahjule vastava varalise kahju. Pärnu Maakohtu otsusega mõisteti Maksu- ja Tolliameti kasuks välja 117 113,37 eurot.

Lisaks on **Põhja Ringkonnaprokuratuuris** kohtuotsuse saanud kriminaalasi nr 16730000324 (1-20-215), milles Olga Kozlovskajat süüdistati 7 000 000 euro ulatuses kelmuste toimepanemises ja isikut karistati osaliselt reaalse vangistusega.

2020. aastal edastas **Riigiprokuratuur** süüdistusaktiga kohtusse GFC Good Finance Company AS-i rahapesu puudutava kriminaalasja nr 18221000059, milles Tiiu Järvistet, Andrii Danchakki ja Aleksei Dremovit süüdistatakse 2,88 miljoni euro suuruses rahapesus.

Põhja Ringkonnaprokuratuurist on süüdistusaktiga kohtusse saadetud kriminaalasi nr 15221000123, milles süüdistatakse MeraTel OÜ-d soodustuskelmuse ja rahapesu toimepanemises. Äriühing on Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuselt saanud mittesihipäraselt toetust kokku 2 514 500 eurot, samas summas on EAS esitanud ka nõude.

Viru Ringkonnaprokuratuuris on süüdistusega kohtusse saadetud kriminaalasadest olulisemad kriminaalasad nr 17251000226 ning 16930000112. Esimene kriminaalasi puudutab soodustuskelmust, milles süüdistatavad taotlesid PRIA-lt pettuse teel investeringutoetusi kokku 189 408 euro suuruses summas. PRIA on esitanud nõudeavalduse, mille tagamiseks on menetluse käigus arestitud 6 sõidukit, põllumajandusmasin ja kahele kinnistule on seatud hüpoteegid kokku summas 172 457 eurot. Teise kriminaalasja näol on tegemist Alar Sepperni, Olga Kroni ja Bestbuilding OÜ-d puudutava kriminaalajaga, milles heidetakse Alar ja Ksenia Seppernile ette, et nad petsid Haigekassalt välja toetusi summas 35 129 eurot.

Lõuna Ringkonnaprokuratuur on süüdistusaktiga kohtusse saatnud kriminaalasja nr 17760000053, milles isikuid süüdistatakse usalduse kuritarvitamises, millega tekitati kannatanule Agrochema Eesti OÜ-le kahju üle 1 miljoni euro. Lisaks on käibemaksupettuses ja sellele kaasaaitamises kohtu alla antud kriminaalasjas nr 16930000156 kaks füüsilist ning üks juriidiline isik, kellele heidetakse ette käibemaksupettust, mille tulemusel äriühingu kaudu on tekitatud kahju suuruseks 474 778,22 eurot.

9.8 Kuriteoohvrite kohtlemine

Kuriteoohvrite senisest parem ja professionaalsem kohtlemine lähtudes viiest olulisest põhimõttest:

- anname infot
- hindame abivajadust ja pakume tuge
- kahjude hüvitamine
- kiire menetlus
- õiglane menetlus

Justiitsministeeriumi kahe aasta tagant tellitav kannatanute uuring

Valdkonna eest vastutav **riigiprokurör Karin Talviste** selgitas, et kannatanutelt tagasiside kogumise süsteem rakendus oktoobris 2019, praeguseks on prokuratuurile antud tagasisidet 40 korral. Prokuratuurile antud tagasiside on hea selles, et prokuratuuri töötajad suhtlevad kannatanutega viisakalt (48% kannatanutest oli sellega rahul). Peamiselt ei olda rahul menetluskiirusega (liiga aeglane), kannatanud ei tunne, et juhtum oleks nende vaatepunktist lahenenud õiglaselt, mis on arusaadav, sest prokuratuur küsib tagasisidet vaid siis, kui kriminaalmenetlus meie juures lõpeb.

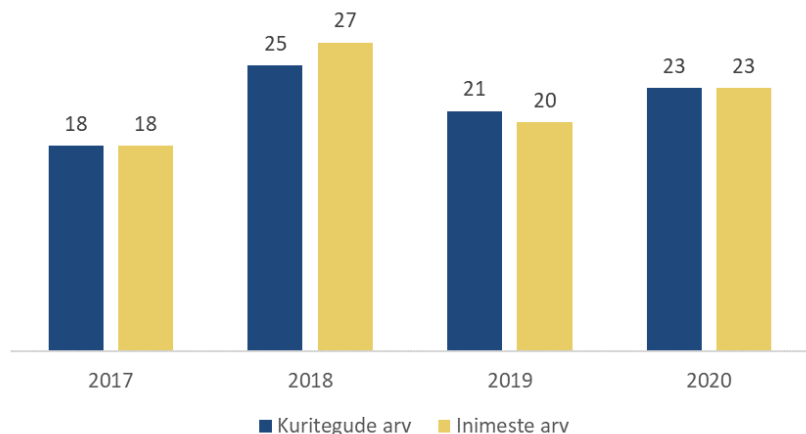
9.9 Küberkuritegevus

Tagada valmisolek avastada ja menetleda kuritegusid, kus rünnatakse Eesti strateegilist infrastruktuuri, elutähtsaid valdkondi või millega tekitatakse muud olulist varalist või mainekahju

Tagada prefektuurides valmisolek avastada ja menetleda küberkuritegusid

Vastavate KarS õigusnormide (KarS §-d 206, 207, 216-1, 217) rakendamine ning lõpliku menetlusotsuse saanud inimeste arvu suurenemine

Joonis 25. Küberkuritegude ja küberkuritegudes lõpliku menetlusotsuse saanud isikute arv, 2017-2020

Tabel 23. Küberkuritegude ja küberkuritegudes lõpliku menetlusotsuse saanud isikute arv piirkondade lõikes, 2017-2020

	2017		2018		2019		2020	
	Kuritegude arv	Inimeste arv	Kuritegude arv	Inimeste arv	Kuritegude arv	Inimeste arv	Kuritegude arv	Inimeste arv
Lõuna RP	5	5	6	6	3	2	6	6
Lääne RP	2	2	3	3	2	2	3	3
PõhjaRP	5	5	11	13	11	11	12	12
Viru RP	5	5	3	3	3	2	0	0
Riigiprokuratuur	1	1	2	2	2	3	2	2
Kokku	18	18	25	27	21	20	23	23

Valdkonna eest vastutav **riigiprokurör Eleriis Rattam** selgitas, et 2020. aasta tõestas küberkuritegude vaates, et kurjategijad kohanevad muutustega ühiskonnas kiiresti ning oskavad ära kasutada nii süsteemide kui ka inimeste haavatavust. Kuigi kriminaalmenetluse seisukohalt on küberkuritegude menetlemine keerukas ja nüansirohke ning nõuab õiguskaitseasutustelt palju ressursi, ei tähenda see, et ka eduka küberrünnaku läbi viimine oleks samavõrd komplitseeritud. Vastupidi – sel aastal tuli mitmel korral tõdeda, et kurjategijad saavutasid oma eesmärgi ning tekitasid olulist kahju lihtsate vahenditega, mis on igaühele kättesaadavad ja mille kasutamine ei nõua spetsiifilisi IT-alaseid teadmisi.

Erinevatest prokuratuuri ringkondadest kogutud statistilised näitajad ei kinnita, et lõplike menetlusotsuste arv oleks eelneval aastal tõusnud, kuid siinkohal on oluline märkida, et kuivõrd jätkuvalt puudub selge ja ühtne lähenemine selle kohta, missuguseid kuriteokoosseise küberkuritegude hulka arvestada (eriti nt Interneti teel toime pandud investeerimiskelmustes (§ 211) ning arvutiandmetesse sekkumistes (§ 206) ja arvutikelmuste (§ 213) puhul olukordades, mil tegemist on sisuliselt bagatellkuritegudega), siis on hädavajalik läheneda olukorrale süsteemselt, seades edaspidi paika täpsed suunised selle kohta, missuguseid tehnoloogiakuritegusid käsitleme küber- ja/või arvutikuritegudena ning välistada, et statistilises mõttes käsitletakse mõjuhinnangus ka neid kuritegusid, mis üldjuhul ei ole vahetult suunatud arvutisüsteemi või elektroonilise sidevõrgu vastu. Viimasel juhul on tegemist eeskätt süütegudega, kus arvutit või Interneti kasutatakse mõne traditsioonilise süüteo toimepanemiseks või selle lihtsustamiseks. Seda protsessi on prokuratuuris süüdistus- ja järelevalveosakond 2020. aastal ka alustanud ning ettepanek on tänaseks edastatud arvamuse andmiseks ka teistele asjakohastele asutustele ja koostööpartneritele.

Riigiprokuratuuri menetlustest oli 2020. aastal kahtlemata oluliseim kriminaalasi, mis alustati novembris seoses kolme ministeeriumi vastu toimepandud küberrünnakutega. Õiguskaitseasutuste seisukohalt on see suurepärane näide sellest, et pakkudes meie välisriikide koostööpartneritele igapäevaselt kiiret ja efektiivset infot ja tuge, saame kriisiolukorras loota ka neile. Käesoleval juhul õnnestus just vahetute kontaktide kaudu koguda määravad tõendid teisest jurisdiktsioonist pretsedenditult kiiresti. Mõned kuud varem vahistati ühise uurimisrühma raames koostöös Rumeenia, Leedu, Eurojusti ja Europoliga Bukarestis kolm rumeenia kodanikku, keda on alust kahtlustada Smart-ID ja Mobiil-ID identimisvahendite kompromiteerimise kaudu küberkuritegudes Eestis ja Leedus ning rahapesukuritegudes mitmes teises Euroopa riigis. Äärmiselt mahuka kriminaalasi menetlus on siin lõpule jõudmas ning Eesti on edastanud Rumeeniale soovi isikute väljaandmiseks, et nende üle ka Eestis kohut mõista. Olulisena võib veel välja tuua kriminaalasi, kus D. Ž mõisteti kokkuleppemenetluses süüdi pahavara, st kontrollpaneeli Anubis valdamises, mille abil oli võimalik panna toime arvutiandmetesse sekkumine (KarS § 206) ja arvutikelmus (KarS § 213), kuna pahavara võimaldas nakatatud Android seadmetest koguda sisuandmeid (nt trükitud tekste) ja kaitsevahendeid (kasutajanimed, paroole ja krediitkaartide andmeid) ning tahtlikus erinevate riikide pankade klientide pangakontode kaitsevahendite hankimises ja valdamises, mille eesmärk oli toime panna arvutikelmus (KarS § 213). Samuti toimus Lätis küberkuritegudes kahtlustatava Eesti kodaniku kinnipidamine, kuid

see kriminaalasi anti edasiseks menetluseks üle Ameerika Ühendriikidele, kuivõrd seal asusid ka enamus kannatanuid.

Põhja Ringkonnaprokuratuuri jõudis 2020. aastal 24 kriminaalasia ning murekohaks (ja olulist töökoormust andvaks) on online.ee (endise hot.ee) kontoga seotud avaldused, mil hot.ee konto kaudu jõutakse enamasti edasi teistesse kontodesse. Õnnestumiseks võib aga pidada kriminaalasia, kus kokkuleppemenetluses mõisteti süüdi J.H. Täpsemalt valdas ta kavatsetult erinevatel ajaperioodidel erinevate internetikeskkondade nagu Suntrust, Paypal, Citizensbankonline, Royalbank, Gobank, eBay, Amazon ja paljude teiste klientide kaitsevahendeid nagu kasutajakontode kasutajanimed, paroole ja krediitkaartide andmeid. Lisaks leiti süüdimõistetud valduses olevast arvutisüsteemist troojalase tüüpi pahavara, mille abil oli võimalik saada enda valdusesse teiste isikute isikuandmeid, kaitsevahendeid, erinevatest riikidest internetivõrkude liiklusandmeid ja troojalase tüüpi sularahaautomaatidele suunatud pahavara, mis võimaldas nendest saada ebaseaduslikult sularahakupüüre. Kirjeldatud kuritegude eesmärgiks oli panna ise või võimaldada kolmandal isikul panna toime arvutiandmetesse sekkumine (KarS § 206), arvutisüsteemi toimimise takistamine (KarS § 207), arvutikelmus (KarS § 213) ja arvutisüsteemile ebaseaduslik juurdepääsu hankimine (KarS § 217). Lisaks edastas ta ebaseaduslikult kolmandatele isikutele ja temale võõraid krediitkaartide andmeid ja seotud kaitsevahendeid, millega taotles arvutikelmuse (KarS § 213) toimepanemist. Samuti õnnestus ühes kriminaalajas arestida ja kanda 999 998,1 dollarit Politsei- ja Piirivalveameti valduses olevasse krüptorahakotti. Sellises summas edukaid arestimisi ja kübervaluuta ülekandmisi ei juhtu tihti.

Lõuna Ringkonnaprokuratuuris sai lõpliku menetlusotsuse 2020. aastal 5 kriminaalasia ning suurimaks murekohaks on kontodele sisenemised ja nende ülevõtmised. Murekohaks on kujunenud ka virtuaalse privaatsõrgu (VPN) kasutamine. Kuivõrd seadus ei nõua sellise teenuse pakkujatel logimist, puudub tavapäraselt võimalus ka lõppkasutaja kindlakstegemiseks.

Viru Ringkonnaprokuratuuris jõuti kohtuotsuseni kriminaalajas, kus V.R, J.S ja J.S tunnistati kokkuleppemenetluses süüdi suures ulatuses ja grupiviisilises arvutikelmusele ainelises ja füüsilises kaasaaitamises (KarS § 213 lg 2 p-d 3 ja 4 ning KarS § 22 lg 3) ja M.K ning R.S grupiviisilisele arvutikelmusele kaasaaitamises (KarS § 213 lg 2 p 4 ning KarS § 22 lg 3). Täpsemalt edastas V.R kohtueelses menetluses tuvastamata jäänud kaasosalistele enda ning teiste süüdimõistetute Eestis tegutsevate pankade pangakontode kaitsevahendid, pangakontode numbrid ja ka deebetkaardid. Seejärel sekkus tuvastamata isik ebaseaduslikult PayPal'i andmetöötlusprotsessi ning teostas PayPal'i süsteemides olevatelt kontodelt saadud pangakontodele osade kaupa erinevas suuruses rahaülekandeid. Kõnealuseid rahaülekandeid teostati ka tuvastamata isikute poolt süüdimõistetute nimel avatud arveldus- ja kogumishoiuste kontodele. Kontodele jõudnud rahalised vahendid võeti sularahas välja erinevates kolmandates riikides nagu näiteks Tais ja Venemaal või kanti edasi süüdimõistetutega seotud muudele pangakontodele. Teised süüdimõistetud said kriminaalkaristuse selle eest, et nad aitasid tahtlikult kaasa arvutikelmusele seeläbi, et nad andsid V.R-le enda pangakontode kaitsevahendid ja deebetkaartide andmed. V.R toimetas saadud andmetega edasi eespool kirjeldatud viisil, et M.K, J.S ning R.S seotud kontodele jõuaks PayPal-st arvutikelmusest saadud rahalised vahendid. V.R mõisteti kokkuleppemenetluses süüdi lisaks suureulatusliku ja grupiviisilise rahapesu eest, mis seisnes kokkuvõtlikult selles, et temaga seotud kontodele jõudsid tuvastamata toimepanijate kuritegude läbi PayPal'i kontodelt rahalised vahendid, mille ta kandis oma erinevatele kontodele, sh ka elektroonilisse rahakotti nagu WMZ-rahakotti, kulutas ära isiklikuks otstarbeks või saatis Western Union rahaülekande teenuse kaudu Lasnamäe Centrum postkontorist Ukrainasse. Tuvastamata isikute kuritegeliku tegevuse ja laekunud rahaliste vahendite vahelise seose ärakaotamiseks kasutasid V.R ja tuvastamata kaasosalised ka teiste kaassüüdimõistetutega seotud Eestis tegutsevate pankade arvelduskontosid ja nende juurde kuuluvaid kaitsevahendeid. Teiste

süüdimõistetutega seotud pangakontodele jõudnud kuritegelik raha võeti üldjuhul sularaha väljamaksetena välja kolmandates riikides (Tai ja Venemaa), kasutades selleks nende nimele registreeritud deebet- või virtuaalkaarte.

Murekohaks on Viru tööpiirkonnas jätkuvalt venekeelse elanikkonna haavatavus – kelmidel kõned tehakse valdavalt vene keelt kõnelevatele inimestele ning eestikeelses meedias levivad hoiatused jõuavad nendeni väga pika ringiga ja vaevaliselt (võrdlusena toodi välja, et sama probleem oli ka aastatel 2008-2011 nn libapolitseinikega). Samuti tõsteti esile, et väga palju ressursi on niigi piiratud menetlusvõimekuse juures kulunud vanemate mahukate kelmuste vormistamisele.

Lääne Ringkonnaprokuratuuris on kohtumenetluses kriminaalasi, kus üldmenetluses mõisteti J.K KarS § 207 lg 1 järgi maakohtus süüdi. Süüdistus seisnes selles, et J. K, töötades Nädaline OÜ's ning täites oma töölepingust tulenevaid kohustusi, valmistas Nädaline OÜ-le veebilehe, millega sai ühtlasi õigused Nädaline OÜ veebilehe <https://sõnumid.ee> haldamiseks ning veebilehele majutust pakkuvas Zone.ee keskkonnas tegutsemiseks. Peale töölepingu lõppemist, omamata õigusi sekkuda Nädaline OÜ veebilehe haldusesse, kasutas internetis veebilehekülgede optimeerimise tööriista Google Search Console ja lisas ebaseaduslikult enda kasutajakonto Nädaline OÜ-le registreeritud sõnumid.ee domeeni haldavate kasutajate nimekirja (omanike listi) Google Search Console keskkonnas. Käesolevaks hetkeks on süüdistatava kaitsja maakohtu otsuse vaidlustanud ning menetlus jätkub ringkonnakohtus.

Tagasisides rõhutati ka, et probleemiks on jätkuvalt menetluslase ettevalmistuse puudumine ning seda nii politseinike, prokuröride kui ka kaitsjate ja kohtunike seas ning sarnaselt Lõuna Ringkonnaprokuratuuriga on täheldatud ka Lääne tööpiirkonnas, et kuritegusid toime pannud isikute tuvastamine on keeruline, sest kasutatakse dünaamilisi IP-aadresse.

Kokkuvõttes võib ringkondadelt saadud tagasiside pinnalt positiivse asjaoluna välja tuua, et küberkuritegudest teavitamise määr on kõrge. Selles on kindlasti oluline roll asjaolul, et 2020. aastal tegeleti aktiivselt erinevate asutuste poolt ennetus- ja teavitustööga, millesse andis omapoolse panuse ka prokuratuur. Lisaks käivitati eelmisel aastal veebilehekülj <https://cyber.politsei.ee/>, mille kaudu on võimalik elektrooniliselt edastada avaldusi ja vihjeid. Probleemkohana võib sarnaselt 2019. aastale välja tuua ressursipuuduse. Mitmes ringkonnas tegeleb küberkuritegudega vaid kaks uurijat ning suur osa nende ajast kulub hulgaliste avalduste lahendamisele, mistõttu võivad ka kohtuperspektiiviga kriminaalasjad saada ebaseaduslikult vähe tähelepanu või leida käsitlemist alles siis, kui ajakriitilisi tõendeid on juba keerukam või võimatu koguda. Kõlama on jäänud, et lisaks suunistele selles osas, kuidas tüüpjuhtumeid kvalifitseerida, oodatakse seisukohta selle kohta, kui palju toiminguid masskuritegude puhul teha tuleb enne, kui on asjakohane sedastada, et edasist menetlusperspektiivi tõenäoliselt ei ole. Keskkriminaalpolitsei küberkuritegude büroo poolt läbiviidud juhusliku kontrolli tulemusel nähtus, et koosseisuta lõpetatud kriminaalasjade puhul on sellekohane praktika varieeruv ning harvad ei ole juhtumid, kus jätkuvalt leitakse, et kui tuvastatud IP-aadress asub välisriigis, võib seda ilma täiendavate tõendite kogumiseta käsitleda kriminaalmenetlust välistava asjaoluna. Selline seisukoht ei ole meie tänast küberkuritegude uurimise võimekust arvestades kindlasti alati õige, mistõttu tuleb teha tööd selle nimel, et ka prokuratuur taolisi määrusi kergekäeliselt ei kinnitaks.

Ka 2021. aastal tuleb valmis olla küberkuritegude kasvuks ning seejuures ka meie riigi jaoks oluliste arvutisüsteemide toimimise ja avalike teenuste vastu. Oluline on ka prokuratuuri poolt edasi anda sõnum, et iga uue arendusega peab käsikäes käima ka selle hooldamine ja uuendamine, mis pikemas perspektiivis on kahtlemata riigi jaoks odavam, kui kriminaalmenetluslike vahenditega reageerimine ning tagajärgedega tegelemine. Samuti on oluline jätkata koolituste ning ühtsete menetluspraktikate

väljatöötamisega, et murda arusaam, et küberkuritegude tulemuslik menetlemine ei ole tihti võimetekohane või perspektiivikas. Mitmete ulatuslike küberrünnakute puhul, kus tekitatud kahju on suur, on tekkinud õiguskaitseasutustes laiem arutelu ka selle üle, kas praegu ettenähtud karistused (tegemist on eranditult teise astme kuritegudega) peegeldavad adekvaatselt ka nende tegude raskust. Menetluslikust seisukohast on märkimisväärne, et selliste kuritegude puhul tuleb teha laiaulatuslikku rahvusvahelist koostööd, saadud andmeid, mida tihti on sadades gigabaitides, töödelda ja vormistada, kuid seejuures tuleb kriminaalasi kohtusse saata kinnipidamisest alates nelja kuu jooksul. Arvestades, et küberkuritegevus ei tunne riigipiire ning tihti on kuritegude toimepanijaks ja ka kannatanuteks välisriigi kodanikud, tuleb arvesse võtta ka nt seda, et materjale on vajalik tõlkida ning teostada tuleb ka ajutise loovutamise või väljaandmisega seonduvaid toiminguid. Seega tuleks edaspidi kaaluda ka seda, kas prokuratuuri hinnangul võiksid rasked küberkuriteod teatud tingimustel olla ka esimese astme kuriteod.

9.10 Riigivastased süüteod

Tagada võimekus avastada ja menetleda riigivastaseid süütegusid kiirelt ja kvaliteetselt, pannes erilise rõhuasetuse Eesti välist julgeolekut ohustavatele süütegedele

Valdkonna eest vastutav **riigiprokurör Inna Omblar** selgitas, et 2020. a esitati **riigivastastes süütegedes** süüdistus **ühe menetluse** raames kokku **ühele inimesele**. Kõnealuse kriminaalaja raames esitati Toomas Leetsile süüdistus riigisaladuse avaldamise eest (KarS § 241 lg 1), samuti muude kuritegude (KarS § 418 lg 1, KarS § 4181 lg 1, KarS § 420 lg 1 ja KarS § 414 lg 1 järgi) eest kokkuleppemenetluses karistuseks 3 aastat vangistust (millest realselt täitmisele kuulus 5 kuud vangistust).

T. Leetsile etteheidetud riigisaladuse avaldamine seisnes selles, et ta sai Kaitseväe teenistuskohustuste täitmise käigus enda valdusesse salastatud välisteavet sisaldavaid elektroonilisi dokumente ja salastatud välisteavet sisaldavaid paber kandjal dokumente, mida T. Leets hoidis kinnipidamiseni enda elukohas.

Eelnev näitlikustab probleemi, millele on menetlusasutused 2021. a pidanud tähelepanu pidanud pöörama korduvalt (hetkel on aktiivses menetluses veel üks KarS § 241 lg 1 tunnustega, 2020. a alustatud kriminaalmenetlus, sama kuriteo tunnuseid kontrolliti 2020. a veel kahe menetluse raames) – kasvavas trendis on juhtumid, kus riigisaladuse käitlemise nõuete rikkumisega seonduvat heidetakse ette ametnikele, kelle töökohustuste hulka kuulub selliste riigisaladuste käitlemine.

2020. a ei saadetud kohtusse ühegi teise riigivastase süüteoga seotud kriminaalmenetlust. Et varasematel aastatel tuvastatud riigivastaste juhtumite puhul (nt riigireetmine, Eesti Vabariigi vastase suhte pidamine jms) on kuriteo toimepanemise osaks olnud reeglina ka välisriikide küllastamine, on kõnealuste tegude toimepanemist mõistetavalt saanud pärssida koroonaviiruse levikust tekkinud eriolukorrad maailmas ning piiriületusrežiimidega seotud muudatused.

9.11 Organiseeritud kuritegevus

Tagada, et kuritegelike ühenduste mõju majandusele ja poliitikale on minimaalne ning et teenitav kriminaaltulu oleks tuvastatud ning konfiskeeritud

Vältida välisriikide kuritegelike ühenduste tegevuse laiendamist Eestisse

Tõkestada ohtlike ühenduste tegevust Eestis

Kuritegeliku ühenduse §
süüdistusega kohtusse
saadetud asjade arv

- 2020. aastal saadeti kuritegeliku ühenduse § süüdistusega (KarS §255 ja KarS §256) kohtusse **11 isikut 6 kriminaalasjas** (2019 - 40 isikut 6 asjas, 2018 - 81 isikut 20 asjas).
- Kuritegelike ühendustega seotud kriminaaltulu konfiskeeriti 495 000 eurot.

Valdkonna eest vastutav **riigiprokurör Kati Reitsak** selgitas, et sarnaselt eelnevale aastale näitab KarS § 255/256 järgi kvalifitseeritavate kuritegude kohtusse saatmine jätkuvat langustrendi. Ühest küljest on selle põhjuseks endiselt Riigikohtu 21.02.2019 lahend nr 1-16-6452, tuntud ka kui nn „Tõnusoos“ lahend, mis on täpsustanud oluliselt kuritegeliku ühenduse kvalifitseerimise nõudeid seeläbi kitsendanud KarS § 255 järgi süüdistuse esitamise võimalusi. Teisest küljest on perioodil 2015 kuni 2020 saadetud kohtu ette suur osa Eesti Vabariigis tegutsevatest suurt mõjuvõimu omavatest kuritegelikest ühendustest ning 2020. aastal on jätkunud kohtumenetluse staadiumis olevate kriminaalasjades süüdistuse esindamine. Võttes arvesse kohtumenetluses olevate asjade mahukust ja keerukust (2019. I poolaastal kohtusse saadetud Hubert Hirve ja Pavel Gammeri kuritegelik ühendus, 2019. II poolaastal süüdistuse saanud Gennadi Okunevi kuritegelik ühendus, 2020 jätkunud Kemerovo, Dikajevi ja Kuzyakini kuritegelike ühenduse kohtumenetlused) on vähemalt kirjeldatud menetlusi juhtivad (riigi)prokurörid olnud hõivatud intensiivsete üldmenetlustega. Hoolimata märgatavast langusest KarS § 255/256 statistikas, on jätkunud organiseeritud kuritegevusega seotud avalikule julgeolekule ning riigikorrale ohtlike ja sihtmärgistatud isikute kuritegeliku tegevuse tõkestamine ja neile süüdistuse esitamine.

KarS § 255 ja § 256 järgi kvalifitseeritavate tegudega süüdistusi ei ole 2020. aastal **Riigiprokuratuuri** poolt esitatud. Riigiprokuratuuri ressursid on oluliselt piiratud juba süüdistuse saanud kuritegelike ühenduste mahukate ja keerukate kohtumenetlustega (Hubert Hirve/Pavel Gammeri KTÜ kohtumenetlusega, milles algas sisuline arutamine 2019. aasta sügisel ja esimese astme lahendini jõudmine on prognoositav 2021 II poolaastal; samuti Kemerovo, Kuzjakini, Martovoi, Dikajevi ja Okunevi KTÜ-de kohtumenetlused).

2020. aastal jõudsid esimese astme süüdimõistva lahendini järgnevad KarS § 255 ja § 256 järgi menetletavad kohtuasjad:

- 28.05.2020.a mõisteti Harju Maakohtus kriminaalasjas 1-18-437 süüdi nn Kemerovo KTÜ. Maakohus mõistis ühenduse juhi Vjatšeslav Gulevichile KarS § 256 järgi süüdi ja karistas 8 aasta pikkuse vangistusega. Otsus jõustumata.
- 08.12.2020.a mõisteti Harju Maakohtus kriminaalasjas 1-18-7086 süüdi nn Martovoi KTÜ, ühenduse juhid Oleg Martovoi ja Eduard Košljakov mõisteti süüdi KarS § 256 järgi ning neid karistati 9 aasta pikkuse vangistusega. Otsus jõustumata.

Lisaks kohtumenetluses olevatele kriminaalasjadele jõustus 17.09.2020 Gennadi Okuneviga sõlmitud kokkulepe, millega Harju Maakohus mõistis Gennadi Okunevi süüdi omanimelise kuritegeliku ühenduse juhtimises ning konfiskeeris vara kokku väärtusega enam kui 700 000 eurot. Nn Okunevi KTÜ liikmetest on enamik valinud samuti kokkuleppemenetluse tee, kuivõrd lisaks Okunevile endale on kokkuleppemenetluse otsused jõustunud veel 13 isiku osas, üldmenetluses jätkavad üksikud.

06.01.2021 Haron Dikajevi kuritegeliku ühenduse süüdimõistmine, millega jäeti jõusse Tallinna Ringkonnakohtus lahend asjas nr 1-16-483, milles jäeti omakorda sisuliselt muutmata Harju Maakohtu 21.08.2019.a otsus. Maakohtu otsusega mõisteti teiste hulgas ühenduse juhile Haron Dikjaevile 12 aasta pikkune vangistus KarS § 256 järgi. Uurimise käigus konfiskeeriti kriminaaltulu pea 400 000 euro ulatuses.

13.01.2021 jõustus Andrey Kuzyakini süüdimõistmine kriminaalasjas nr 1-16-2411, millega jäeti muutmata Harju Maakohtu 13.03.2020 ja Tallinna Ringkonnakohtu 31.08.2020 otsus, millega kuritegeliku ühenduse juht Andrey Kuzyakin mõisteti süüdi mh KarS § 256 lg 1 järgi ning karistati 10 aastase vangistusega.

Lõuna Ringkonnaprokuratuur paistis 2020. aastal silma paistnud Leedu organiseeritud kuritegevuse tõkestamisega Eesti Vabariigi pinnal läbi mitmete nn autovaraste kriminaalrajade kohtusse saatmise. Siinkohal peab selgitama, et nn Leedu autovaraste kriminaalrajad on jõudnud kriminaalmenetluste piiriülese iseloomu tõttu kohtusse erinevate menetlustena (nt Klaidas Pacevicius loovutati Eesti Vabariiki Prantsusmaalt ning Žydrunas Stašaitis Suurbritanniast).

- 17.02.2020 saatis Lõuna Ringkonnaprokuratuur üldmenetluses kohtusse kriminaalaja nr 20260100012, milles esitati süüdistus Audrius Ivanauskasele, Viktoras Antanas Gričiusele ja Valerij Ostaševkijle KarS § 255 lg 1; § 199 lg 2 p 6, 7, 8, 9 järgi selles, et nimetatud kuuluvad Leedu Vabariigis Kaunase linnas loodud, vähemalt alates 2017 aasta augustikuust kuni praeguse ajani tegutsevasse püsiva isikutevahelise ülesannete jaotusega autovargustele spetsialiseerunud varalist kasu teenivasse kuritegelikku ühendusse, mille eesmärgiks on Eesti Vabariigi territooriumil ja mujal Euroopas sõidukite varguste, s.o. KarS §-s 199 lg 2 sätestatud teise astme kuritegude toimepanemine, saamaks varalist kasu varastatud kallite sõiduautode või nende osade müügist.

- 30.03.2020 saatis Lõuna Ringkonnaprokuratuur üldmenetluses kohtusse kriminaalaja nr 20260100023, milles esitati Žydrunas Stašaitis'ele süüdistus KarS § 255 lg 1; § 199 lg 2 p 6, 7, 8, 9 järgi selles, et ka tema kuulub eelnevas punktis nimetatud kuritegelikku ühendusse.

- 25.08.2020 saatis Lõuna Ringkonnaprokuratuur üldmenetluses kohtusse kriminaalaja nr 20260100077, milles esitati Klaidas Pacevicius'ele süüdistus KarS § 255 lg 1; § 199 lg 2 p 6, 7, 8, 9 järgi selles, et ka tema kuulub eelnevas punktis nimetatud kuritegelikku ühendusse koos eelnevas kahes punktis nimetatud isikutega.

Eelnevad kolm eraldi süüdistust (sisuliselt küll ühe grupi osas) said kõik kinnitatud 01.10.2020 ühe kokkuleppemenetluse otsusega asjas nr 1-20-1270 (1-20-2262 ja 1-20-5963), kus kõik viis süüdistatavat neile esitatud süüdistuspunktides ka süüdi tunnistati. Otsus on jõustunud.

- 14.12.2020 saatis Lõuna Ringkonnaprokuratuur üldmenetluses kohtusse kriminaalaja nr 20260100110, milles esitati süüdistus D. V- le KarS § 255 lg 1; § 199 lg 2 p 4, 7, 8 järgi selles, et ka tema kuulub eelnevalt nimetatud kuritegelikku ühendusse koos eelnevates punktides nimetatud isikutega.

Tänase seisuga jätkub rahvusvahelise koostöö raames kuritegeliku ühendusega seotud isikute (sh organisatori) menetlemine. Kokkuvõttes on Lõuna Ringkonnaprokuratuur teinud head tööd Leedu Vabariigist juhitava rahvusvahelise haardega kuritegeliku ühenduse tegevuse tõkestamisel, mitte ainult Eesti Vabariigi vaates vaid ka terves Euroopas. Kirjeldatu omab konkreetse laadiga organiseeritud kuritegevuse pärssimise osas suurt mõju, sundides rahvusvahelisi kurjategijad Eesti Vabariigist autode varastamise osas riske ümber hindama ning muutes seeläbi meie riiki turvalisemaks kohaks, kus elada.

- 14.01.2020/16.03.2020 sõlmiti Lõuna Ringkonnaprokuratuuri poolt kokkulepe Artūras Stančiauskas'ega kriminaalasjas nr 15278001444, kus isikule esitati süüdistus KarS § 255 lg 1; § 199 lg 2 p 7, 8, 9 järgi selles, et tema kuulus koos Ramunas Rauckis'e, Simas Klezys'e, Donatas Žukauskas'e, Arūnas Jankevičius'e, Aurimas Načiščionis'e, Gražvydas Nikulinas'e, Salvijus Songaila, Deividas Gauša ja Andrejus Surinovas'ega ning seni eeluurimisel tuvastamata Leedu Vabariigist pärit isikutega Leedu Vabariigi ja Eesti Vabariigi territooriumil vähemalt alates 12.12.2014 kuni vähemalt 04.03.2016 tegutsenud kolmest või enamast isikust koosnevase püsiva isikutevahelise ülesannete jaotusega, varalise kasu saamise eesmärgil loodud kuritegelikku ühendusse, mille eesmärgiks oli Eesti Vabariigi territooriumil toime panna eramajadesse sissevõtmise ning sealt varastatud võtmete abil sõidukite vargusi, samuti sõidukite vargusi elektrooniliste abivahenditega lukustust kõrvaldades. Kohtulahend isiku süüditunnistamise kohta on jõustunud 03.04.2020 (1-20-343).

Gražvydas Nikulinas, Salvijus Songaila, Simas Klezys, Ramunas Rauckis ja Donatas Žukauskas on süüdi tunnistatud juba 2016. aastal (otsused asjades 1-16-6668 ja 1-16-9541) ning Andrejus Surinovas 2018. aastal (otsus asjas 1-18-4234). Artūras Stančiauskasega oli aga menetlustoiminguid võimalik jätkata alles peale isiku Leedu Vabariigis karistuse kandmiselt Eesti Vabariiki loovutamist 2019. aasta lõpus.

Viru Ringkonnaprokuratuur saatis 2020. I poolaastal üldmenetluses kohtusse kriminaalasi nr 16240100035, milles esitati süüdistus O.P -le mh KarS § 256 lg 1 järgi kvalifitseeritava kuriteo toimepanemises ning veel neljale isikule KarS § 255 lg 1 järgi kuritegelikku ühendusse kuulumises. Süüdistuse kohaselt oli kuritegelik ühendus suunatud Eestis, Soome, Norras ja Rootsis ajavahemikul 10.10.2012 kuni 11.10.2016 varavastaste kuritegude toimepanemisele (peamiselt paadimootorite vargused ja võltsitud registreerimistunnistuste väljastamine heausksetele ostjatele ning varastatud mootorite turustamine).

Põhja Ringkonnaprokuratuurist ei ole KarS § 255 ja § 256 järgi kvalifitseeritavate tegudega süüdistusi 2020. aastal kohtusse jõudnud. 2020. aastal jõudis teise astme lahendini nn Ristiku bordelli asjas P.U -le KarS § 256 lg 1, § 1332 lg 2 p 2 järgi esitatud süüdistus, milles 04.09.2020 lahendiga jättis Tallinna Ringkonnakohus muutmata Harju Maakohtu 03.06.2020 otsuse, millega P.U mõisteti küll õigeks KarS § 256 lg 1 järgi, kuid tunnistati süüdi KarS § 255 lg 1 ning §133-2 lg 2 p 2 järgi ning karistati vangistusega 5 aastat (tingimisi). Otsus on jõustumata ning Riigikohus on 04.01.2021 määrusega võtnud kaitsja kassatsiooni menetluse.

KTÜ kvalifikatsioonidega süüdistuste esitamise arvu vähenemise on tinginud lisaks muutunud kohtupraktikale efektiivsete konspiratsioonimeetmete ning krüpteeritud suhtluskanalite kasutamine ja kurjategijate järjest kasvav teadlikkus õiguskaitseorganite poolt tõendite kogumiseks kasutatavatest vahenditest, meetoditest ja taktikatest. Nn „katust“ pakkuvate organisatsioonide mõjuvõim on vähenenud varjatud majanduskuritegevusega tegeleva organiseeritud kuritegevuse kasuks ning tulevikus saab proovikiviks olema näiliselt legaalse majandustegevuse seest ja vahelt kuritegude avastamine ja muutunud kohtupraktika valguses selle organiseeritud kuritegevusena ja kuritegelike ühendustena tõestamine. „Tõnusoo“ lahend on tehtud nn 90ndatel alguse saanud ja vanglate subkultuuris kehtivate „ponjatijate“ alusel toimivate grupeeringute pinnalt. Euroopa Politseiameti ehk Europoli 2017. aasta raske ja organiseeritud kuritegevuse põhjustatud ohtude hinnangul (SOCTA) on aga kõige ohtlikumad organiseeritud kuritegelikud grupid need, kes on võimelised investeerima märkimisväärseid vahendeid seaduslikku majandusse ja omaenda kuritegelikesse ettevõtetesse, kindlustades seeläbi majandusliku järjepidevuse ning oma kuritegeliku tegevuse edaspidise leviku.